

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально-науковий інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і аудиту
ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеню бакалавра
(бакалавра, магістра)

студента Бодні Софії Ігорівни

(ПІБ)

академічної групи 071-20-1

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему: «Облік і аудит необоротних активів (на прикладі діяльності ТОВ «АРТІКУС»)»

(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Шишкова Н.Л.		
Рецензент	Лахмакова Т.В.		
Нормоконтроль	Шишкова Н.Л.		

Дніпро
2024

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри
міжнародних відносин і аудиту
_____ Пашкевич М.С.
(підпис) (прізвище, ініціали)
«___» _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавра
(бакалавра, магістра)

Студенту Бодня С.І. академічної групи 071-20-1
(прізвище, ініціали) (шифр)
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)
за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»
(офіційна назва)
на тему: «Облік і аудит необоротних активів (на прикладі діяльності ТОВ «АРТІКУС»)»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____ 2024 р.
№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «АРТІКУС» У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	18.05.2024
2	ОБЛІК НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АРТІКУС»	25.05.2024
3	АУДИТ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АРТІКУС»	10.06.2024

Завдання видано _____ Шипкова Н.Л.
(підпис керівника) (прізвище, ініціали)

Дата видачі _____

Дата подання до екзаменаційної комісії _____

Прийнято до виконання _____ Бодня С.І.
(підпис) (прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 61 стр., 13 табл., 5 рис., 35 джерел літератури, 1 додаток.

Ключові слова:

НЕОБОРОТНІ АКТИВИ, АМОРТИЗАЦІЯ, ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ, БАЛАНС, ВНУТРІШНІЙ АУДИТ, МЕТОДИКА АУДИТУ.

Мета кваліфікаційної роботи – удосконалення теоретико-методичних, організаційних та прикладних аспектів обліку, аналізу та внутрішнього контролю амортизації необоротних активів підприємства.

Об'єкт дослідження – процес організаційного та методичного забезпечення обліку, аналізу та внутрішнього контролю амортизації необоротних активів на підприємстві.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів обліку, аналізу та внутрішнього контролю амортизації необоротних активів на ТОВ «АРТКУС».

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження використані наступні загальнонаукові і спеціальні методи: до теоретичних (раціональних) способів наукового пізнання належать: формалізація (побудова абстрактних моделей, що розкривають сутність процесів дійсності); гіпотетично-дедуктивний спосіб (створення системи пов'язаних між собою гіпотез, із яких виводяться твердження про емпіричні факти); аксіоматизація (побудова теорій на основі аксіом – тверджень, істинність яких не потребує доказів), метод статистичного аналізу для проведення аналізу структури, руху необоротних активів; метод логічного аналізу для виконання для визначення етапів проведення аудиту необоротних активів.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «АРТІКУС» У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	8
1.1 Характеристика діяльності підприємства	8
1.2 Фінансовий аналіз діяльності ТОВ «АРТІКУС»	11
1.3 Ринкове позиціонування підприємства ТОВ «АРТІКУС»	15
Висновки до розділу 1	17
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АРТІКУС»	19
2.1 Економічний зміст, склад і класифікація необоротних активів	19
2.2 Нормативно-правове регулювання обліку і аудиту необоротних активів	24
2.3 Документальне оформлення операцій з необоротними активами	27
2.4 Синтетичний та аналітичний облік амортизації необоротних активів підприємства	34
2.5 Напрями удосконалення обліку необоротних активів	38
Висновки до розділу 2	42
РОЗДІЛ 3. АУДИТ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АРТІКУС»	43
3.1 Мета, завдання та джерела аудиту необоротних активів	43
3.2 Методика аудиту необоротних активів	50
3.3 Напрями удосконалення внутрішнього аудиту необоротних активів	53
Висновки до розділу 3	55
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність проблеми. В умовах ринкової економіки важливого значення для підприємства набуває добре організований бухгалтерський облік, аналіз та внутрішній контроль – гнучкий комплекс господарських дій, що постійно удосконалюються та змінюються. Здійснення операцій, пов'язаних з нарахуванням та обліком амортизації у відповідності з нормативними та внутрішньогосподарськими документами підприємства, що передбачає точність та обґрунтованість заповнення первинних документів, розрахунок амортизації необоротних активів, контроль та аналіз проведених операцій, відображення цих операцій на рахунках обліку та в звітності, дозволяє суттєво підвищити надійність виконаних операцій на вказаній обліковій ділянці та знизити витрати суб'єкта господарювання.

Наявність суперечливих поглядів та дискусійних питань з бухгалтерського обліку, аналізу і внутрішнього контролю амортизації необоротних активів, а саме: проблеми гармонізації національних та МСФЗ щодо відображення в обліку амортизаційних відрахувань, вибір оптимального строку корисної експлуатації необоротних активів; визначення ліквідаційної вартості вказаних об'єктів обліку свідчать про актуальність теми обраної для дослідження. Питанням сутності облікових категорій «амортизація» та «знос» основних засобів присвятили свої праці такі науковці: О.М. Вахнюк [10], Н.Г. Виговська, С.Ф. Голов, А.Є Делиболтоян, С.М. Євтушенко, Н.Л. Жук, С.М. Кафка, Т.Д. Косова, М.І. Кутер, Д.О. Лазаренко, Т.В. Понедільчук, А.М. Пащенко, Н.С. Приймак [9], Я.В. Ошмарін, С.Є. Пиріжок [8], Д.М.Трачова, А.М. Ужва [22], Н.І. Федоронько, С.В. Хома та інші науковці.

Проте, наявність дискусійних питань щодо визнання амортизації та зносу необоротних активів, практична значимість їх обліку, аналізу та внутрішнього контролю зумовлює подальші дослідження в зазначеному напрямку. Одним з найбільш суперечливих і складних питань на даний час залишається бухгалтерський облік, аналіз та внутрішній контроль амортизації необоротних активів підприємства, що і сприяло вибору теми дослідження, визначенню мети і завдань наукового дослідження.

Мета кваліфікаційної роботи – удосконалення теоретико-методичних, організаційних та прикладних аспектів обліку, аналізу та внутрішнього контролю амортизації необоротних активів підприємства.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність постановки і вирішення наступних завдань:

- визначено сутність облікових категорій «амортизація» та «знос» необоротних активів; надано критичну оцінку нормативно-правовому регулюванню обліку, аналізу та внутрішнього контролю амортизації необоротних активів;
- охарактеризовано організацію і задачі обліку, аналізу та внутрішнього контролю амортизації необоротних активів підприємства в умовах ТОВ «АРТКУС»;
- висвітлено документальне оформлення операцій із нарахуванням амортизації необоротних активів підприємства; узагальнено організацію і методику синтетичного і аналітичного обліку амортизації необоротних активів підприємства;
- розкрито регламент відображення інформації про амортизацію необоротних активів у фінансовій і податковій звітності; адаптовано до умов підприємства методики аналізу і внутрішнього контролю амортизації необоротних активів;
- обґрунтовано напрями удосконалення обліково-інформаційної системи підприємства за результатами аналізу та внутрішнього контролю амортизації необоротних активів.

Об'єкт дослідження – процес організаційного та методичного забезпечення обліку, аналізу та внутрішнього контролю амортизації необоротних активів на підприємстві.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів обліку, аналізу та внутрішнього контролю амортизації необоротних активів на ТОВ «АРТКУС».

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження використані наступні загальнонаукові і спеціальні методи:

до теоретичних (раціональних) способів наукового пізнання належать: формалізація (побудова абстрактних моделей, що розкривають сутність процесів дійсності); гіпотетично-дедуктивний спосіб (створення системи пов'язаних між собою гіпотез, із яких виводяться твердження про емпіричні факти); аксіоматизація (побудова теорій на основі аксіом – тверджень, істинність яких не потребує доказів), метод статистичного аналізу для проведення аналізу структури, руху необоротних активів; метод логічного аналізу для виконання для визначення етапів проведення аудиту необоротних активів.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «АРТІКУС» У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Характеристика діяльності підприємства

Компанію ТОВ «АРТІКУС», код ЄДРПОУ 40637849, було зареєстровано 07.07.2016. Розмір статутного капіталу фірми складає 208 300,00. На час останнього оновлення даних 18.05.2024 стан організації - Не перебуває в процесі припинення.

Керівником організації ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «АРТІКУС» є Лахмакова Тетяна Валентинівна.

Організаційно-правова форма підприємства ТОВ «АРТІКУС» - ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ. Основний вид діяльності (КВЕД) – 46.49 Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення.

На Генерального Директора покладається обов'язок створення необхідних умов для достовірного ведення бухгалтерського обліку, а також забезпечення неухильного виконання всіма підрозділами, службами та працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог Головного бухгалтера Товариства щодо дотримання регламенту оформлення та подання до обліку первинних документів.

Задачі, пов'язані з нарахуванням амортизації необоротних активів і використанням амортизаційного фонду, є важливими для обліку, аналізу та внутрішнього контролю підприємства.

Основні завдання обліку аналізу та внутрішнього контролю амортизації необоротних активів ТОВ «АРТІКУС» можна зобразити наступним чином:

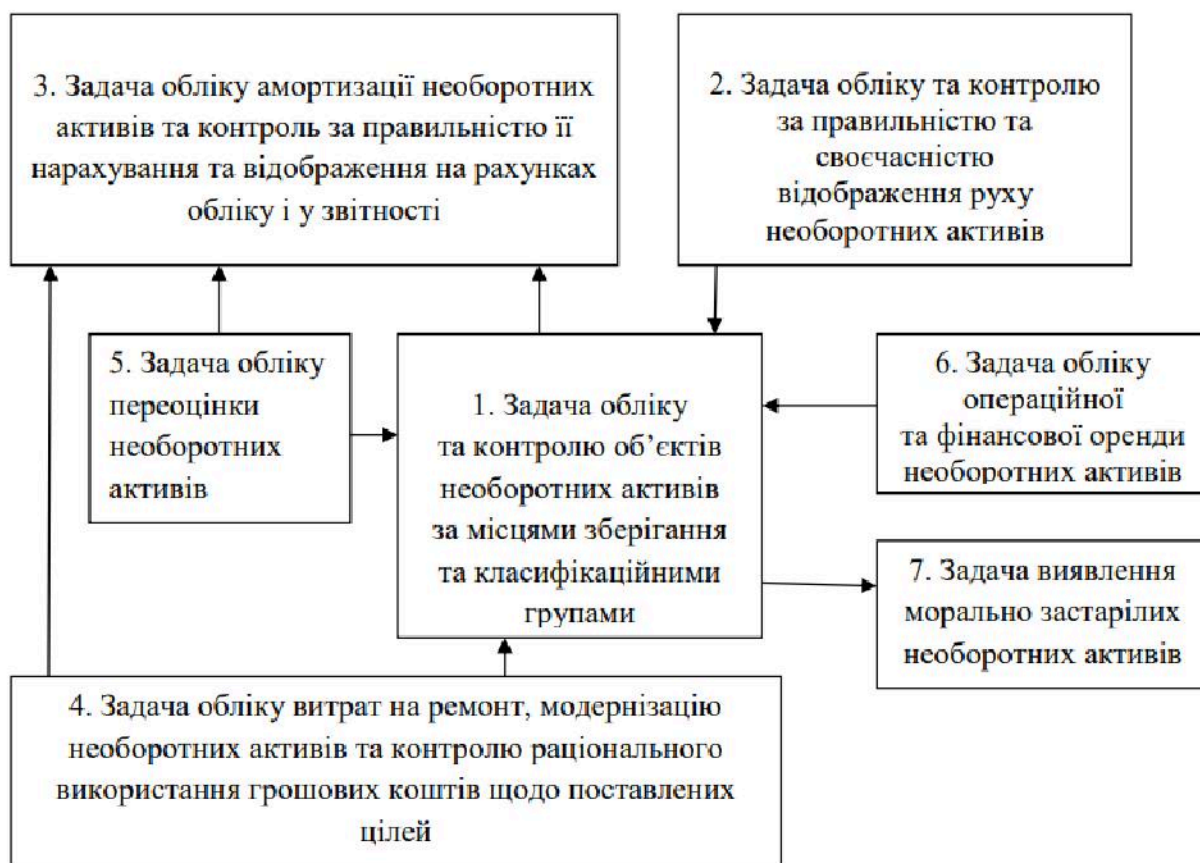

Рис. 1.1. Завдання обліку, аналізу, контролю необоротних активів та їх амортизації

Джерело: [3, с.115]

Визначення завдань обліку об'єктів необоротних активів за місцями зберігання та класифікаційними групами дає можливість бухгалтерії ТОВ «АРТКУС» здійснювати контроль за наявністю необоротних активів у розрізі наступних класифікаційних ознак:

- за функціональним призначенням (виробничі, невиробничі);
- за видами (транспортні засоби, будинки та споруди тощо);
- за використанням (діючі, недіючі, на консервації);
- за належністю (на балансових або позабалансових рахунках).

До організації бухгалтерського обліку відноситься:

1. Визначення форми організації бухгалтерського обліку:

- визначення способу ведення обліку: самостійно організацією або передача на аутсорсинг спеціалізованій компанії;

- обрання структури бухгалтерії, зокрема кількість відділів і їх функціональне навантаження.

2. Функції бухгалтерії:

- організація і ведення бухгалтерського обліку;
- здійснення внутрішнього контролю за фінансово-господарською діяльністю;
- складання та подання фінансової звітності;
- розрахунок і перерахування податків, зборів та інших обов'язкових платежів;
- забезпечення збереження документів бухгалтерського обліку.

3. Форма бухгалтерського обліку:

- обрання системи ведення обліку: журнально-ордерна, меморіально-ордерна, автоматизована система обліку тощо.

4. Робочий план рахунків:

- складання індивідуального робочого плану рахунків, який відповідає специфіці діяльності підприємства;
- визначення аналітичних рахунків та субрахунків.

5. Коло матеріально-відповідальних осіб:

- призначення осіб, які несуть відповідальність за збереження і використання матеріальних цінностей;
- укладення договорів про матеріальну відповідальність;
- встановлення порядку приймання і передачі матеріальних цінностей між відповідальними особами.

До цього також відноситься розробка внутрішніх нормативних документів, таких як облікова політика підприємства, положення про документообіг і контроль, а також встановлення системи внутрішнього контролю і аудиту.

1.2 Фінансовий аналіз діяльності ТОВ «АРТІКУС»

Політика підприємства з питань фінансової діяльності є рівноправною та складовою частиною загальної політики та стратегії підприємства. При фінансуванні своєї діяльності підприємство переважно орієнтується на раціональне використання власних коштів, а у разі необхідності підприємство залучає додаткові кошти за найнижчими процентними ставками у визнаних лідерів в сфері банківської діяльності. Власний капітал підприємства у 2022 році значно збільшився, в цьому підприємство має велику перспективу для подальшого розвитку. В подальшому підприємство планує підвищити рівень ліквідності та достатності робочого капіталу шляхом збільшення продажів, розширення ринків збуту, більш раціональної організації використання власних і залучених фінансових ресурсів, поліпшення результатів комерційної діяльності. Для того, щоб провести аналіз доходів торговельного підприємства ТОВ «АРТІКУС», для початку необхідно проаналізувати основні показники господарської діяльності даного підприємства. У таблиці 1.1 наведено основні показники господарської діяльності підприємства.

Таблиця 1.1

Основні показники господарської діяльності підприємства за 2021-2022 роки

Показники	Одиниці виміру	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+, -)	Темп росту, %
Товарооборот					
у поточних цінах	тис.грн	950 355	1 139 281	+188 926	119,9
у порівняних цінах	тис.грн	950 355	1 139 281	+188 926	119,9
Доход від реалізації товарів	тис.грн	182 082	326 277	+144 195	179,2
у % до товарообороту	%	19,2	28,6	+9,4	149
Витрати обігу	тис.грн	211 067	286 615	+75 548	135,7
у % до товарообороту	%	22,2	25,2	+3	113,5
Інші операційні доходи	тис.грн	59 382	9870	-49 512	16,6
Інші операційні витрати	тис.грн	8 191	8 564	+373	104,6
Прибуток (збиток) від участі в капіталі	тис.грн	0	0	0	0
Прибуток (збиток) від фінансової діяльності	тис.грн	-44 161	-27 252	16 909	61,7
Інші доходи	тис.грн	142 417	3 683	-138 734	2,6
Інші витрати	тис.грн	111 155	6 788	-104 367	6,1

Продовження табл. 1.1

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	тис.грн	9 307	10 611	+1 304	114,01
у % до товарообороту	%	0,9	0,9	0	100
Чистий прибуток (збиток)	тис.грн	7 109	7 778	+669	109,4
у % до товарообороту	%	0,75	0,68	-0,07	90,6
Середньооблікова чисельність працівників, всього	осіб	1 794	2 106	+312	117,4
У т.ч. торгово-оперативного персоналу	осіб	85	85	0	100
Продуктивність праці усіх працівників у порівнянних цінах	тис.грн	101,3	154,6	+53,3	152,6
Продуктивність праці торгово-оперативного персоналу у порівнянних цінах	тис.грн	2 137,9	3 830,9	+1 693	179,2
Фонд оплати праці	тис.грн	17 177,7	26 950,5	+9 772,8	156,9
у % до товарообороту	%				
Середньомісячна заробітна плата	грн.	798	1 066,4	+268,4	133,6
Середня вартість основних засобів	тис.грн	80 763,5	87 727,5	+6 964	108,6
Середня вартість оборотних активів	тис.грн	287 563,5	301 653	+14 089,5	

Джерело: [6, с.248]

На основі даних таблиці 1.1 можна зробити такі висновки про діяльність підприємства:

Обсяг продажу: у 2020 році обсяг продажу зріс на 18 8926 тис. грн, що становить збільшення на 19,9% порівняно з попереднім роком.

Дохід від реалізації: дохід від реалізації значно зріс на 79,2% у порівнянні з попереднім роком.

Фінансові збитки: підприємство мало збитки від фінансової діяльності як у 2020, так і у 2021 роках, які становили 44 161 тис. грн і 27 252 тис. грн відповідно.

Чистий прибуток: у 2021 році підприємство отримало чистий прибуток у розмірі 7 109 тис. грн, а в 2022 році цей показник збільшився до 7 778 тис. грн, що на 669 тис. грн більше.

Ефективність управління трудовими ресурсами: у 2022 році спостерігалось підвищення ефективності управління трудовими ресурсами. Продуктивність праці зросла на 52,6%, що пов'язано зі збільшенням

середньооблікової чисельності працівників на 312 осіб і збільшенням середньомісячної заробітної плати на 33,6%.

Інші доходи та витрати: значно знизилась інша доходи та витрати у порівнянні з попереднім роком. Доходи зменшилися на 138 734 тис. грн, а витрати на 104 367 тис. грн.

Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування: цей показник зріс з 9 307 тис. грн у 2021 році до 10 611 тис. грн у 2022 році, що становить темп росту 14,01%.

Інші операційні доходи та витрати: інші операційні доходи у 2022 році становили 59 382 тис. грн, що значно менше, ніж у 2019 році (9 870 тис. грн), зі зниженням на 49 512 тис. грн.

Загалом, підприємство демонструє позитивні тенденції у збільшенні обсягу продажу, доходів від реалізації та чистого прибутку, незважаючи на деякі фінансові збитки та зменшення інших доходів. Підвищення ефективності управління трудовими ресурсами також свідчить про позитивні зміни в управлінні підприємством.

Отже, можна зробити висновок, що загалом управління господарською діяльністю підприємства у 2021 році в порівнянні з попереднім роком демонструє тенденцію до підвищення. Роздрібний товарооборот формується як результат великої кількості окремих актів купівлі-продажу різноманітних за споживчими властивостями та призначенням товарів. Тому він характеризується не тільки загальним обсягом, але й товарною структурою, тобто співвідношенням окремих товарів у загальному обсязі товарообороту.

Зміни у структурі товарообороту безпосередньо впливають на різні аспекти діяльності торговельних підприємств, включаючи кількісні та якісні показники їх роботи. Це пов'язано з тим, що реалізація товарів кожної товарної групи має свої унікальні особливості, що впливають на трудомісткість та витратомісткість процесів.

Структура товарообороту за 2022 рік

Товари і товарні групи	Товарооборот, тис. грн.	Питома вага товару або товарної групи, %
Косметика та парфумерія	263 971,41	23,17
Засоби догляду за шкірою	191 627,06	16,81
Засоби догляду за волоссям	166 904,67	14,65
Побутова хімія	97 636,38	8,57
Паперово-гігієнічна продукція	90 686,77	7,96
Гігієна	85 673,93	7,52
Одяг	57 077,93	5,00
Біжутерія	20 962,77	1,84
Акcesуари	20 848,84	1,83
Галантерея	20 734,91	1,82
Господарчі товари	17 089,22	1,50
Товари для дітей	12 759,95	1,12
Промислова група товарів	72 572,20	6,37
Інше	20 734,91	1,82
Разом	1 139 281	100

Джерело: [2, с.104]

Основні висновки, які можна зробити на основі цих даних:

1. Косметика та парфумерія (23,17%). Ця товарна група має найбільшу питому вагу в загальному товарообороті підприємства. Це свідчить про те, що саме косметика та парфумерія приносять найбільший дохід.
2. Засоби догляду за шкірою (16,81%). На другому місці за питомою вагою знаходяться засоби догляду за шкірою. Це також важлива товарна група, яка приносить значний дохід підприємству.
3. Засоби догляду за волоссям (14,65%). Наступним за питомою вагою є товарна група засобів догляду за волоссям. Це свідчить про те, що цей сегмент також є значущим для бізнесу.

Отже, структура товарообороту підприємства в 2022 році відображається через ці три основні товарні групи, які мають найбільшу питому вагу.

1.3 Ринкове позиціонування підприємства ТОВ «АРТІКУС»

Розмір доходів торговельного підприємства, який отримується від різних видів діяльності, є функцією від обсягу проведення відповідних операцій (торговельних, виробничих, посередницьких) та рівня цін, які встановлюються на них.

Обґрунтування цін на товари, роботи, послуги підприємства є визначальним рішенням, від якого залежить успіх усієї комерційної діяльності підприємства, ефективність його функціонування. Практична реалізація самостійності підприємства з питань встановлення цін на товари (продукцію, роботи, послуги), які реалізуються, передбачає розробку його цінової політики, яка являє собою систему рішень підприємства, пов'язаних із визначенням рівня цін.

Активна стратегія ціноутворення передбачає, що підприємство самостійно встановлює ціни на свою продукцію, з орієнтацією на ринкові умови та власні цільові показники. Ось деякі ключові особливості активної стратегії ціноутворення:

1. Автономність у встановленні цін: підприємство має відносну автономію у визначенні цінової політики без прямого копіювання або реакції на ціни конкурентів.
2. Орієнтація на ринкові умови: цінова політика формується з урахуванням попиту, пропозиції, кон'юнктури ринку та інших макроекономічних факторів.
3. Гнучкість у регулюванні цін: підприємство може змінювати ціни залежно від стратегічних цілей, маржі прибутку, реакції споживачів тощо.
4. Інноваційність у ціноутворенні: застосування нових підходів до ціноутворення, таких як динамічне ціноутворення, цінові пакети, адаптивні стратегії тощо.
5. Стратегічне планування: цінова політика є частиною загальної стратегії підприємства, що допомагає досягати довгострокових цілей.

Активна стратегія дозволяє підприємству бути більш гнучким і адаптивним до змін у внутрішніх та зовнішніх умовах, що впливають на ціноутворення.

Таблиця 1.3

Показники діяльності конкурентів

№	Керуюча компанія	Мережа	Центральний офіс	Кількість торговельних крамниць 2021	Кількість торговельних крамниць 2023
1	ТОВ «Артікус»	Артікус	Дніпро	770	854
2	ТОВ «ДЦ Україна»	Watsons	Київ	429	420
3	ТОВ «Стиль Д»	Prostor	Дніпро	332	336
4	ТОВ «Торговельна мережа Копійочка»	Копійочка	Івано-Франківськ	168	170
5	ТОВ «Шик та Блиск»	Шик та Блиск	Вінниця	151	154

Джерело: [13, с.32]

Комплекс маркетингових комунікацій ТОВ «АРТІКУС» для мережі роздрібних магазинів можна представити наступним чином:

1. Рекламні заходи: включають рекламні кампанії в медіа (телебачення, радіо, преса), а також цифрові платформи (інтернет-реклама, соціальні медіа).
2. Прямий маркетинг: організація прямих взаємодій з цільовими аудиторіями через електронну пошту, телефонні дзвінки, персональні листівки тощо.
3. Заходи громадських відносин: взаємодії з громадськістю, участь у виставках, конференціях, спонсорські програми, а також створення публікацій для ЗМІ і спеціалізованих видань.
4. Прямий збут і стимулювання продажів: акції зі знижками, спеціальні пропозиції для покупців, програми лояльності, торгові заходи та презентації продукції.
5. Організація подій: заходи для споживачів, торгових посередників і контактних аудиторій для презентації продукції та акційних пропозицій.

Ці елементи утворюють інтегрований підхід до маркетингових комунікацій, спрямований на максимальне залучення уваги та підтримку інтересу до продукції компанії ТОВ «АРТІКУС» у мережі роздрібних магазинів.

Таблиця 1.4

Комплекс маркетингових комунікацій ТОВ «АРТІКУС»

Інструменти	Засоби маркетингових комунікацій
Реклама	Зовнішня реклама, радіо-реклама, POS-матеріали, Інтернет- реклама, власне видання (газета), директ-маркетинг.
Стимулювання збуту	Використання цінових стратегій стимулювання (акції, знижки).
PR	Робота із спеціалізованими ЗМІ, благодійність, SMM.
Прямий маркетинг	Робота персоналу в магазинах
Програма лояльності	«АРТІКУС МОЗАЙКА»

Джерело: [16, с.135]

Рекламна стратегія ТОВ «АРТІКУС», яка базується на власному виданні - рекламно-інформаційній газеті, є цілком ефективною і зорієнтованою на стимулювання продажів. Проте для забезпечення ще більшого успіху і стійкого інноваційного розвитку підприємства, необхідно постійно відстежувати нові тенденції та тренди у маркетингових комунікаціях у ритейлі.

Висновки до розділу 1

Завдяки дослідженню особливостей функціонування підприємства ТОВ «АРТІКУС» у сучасних умовах господарювання були здійснені наступні висновки:

1. Компанія приділяє велику увагу своїм постійним покупцям, вдосконалює та розвиває програму лояльності «EVA Мозаїка». В 2021 році ТОВ «АРТІКУС» розпочато роботу власного Інтернет – магазину. Компанія планує інвестування в цей напрямок та його подальший активний розвиток. Як і

в минулих роках, планується щорічне зростання обсягів товарообороту компанії, в тому числі за рахунок виведення на ринок власних торгових марок.

2. В цілому управління господарською діяльністю підприємства у 2021 році у порівнянні з попереднім має тенденцію підвищення. Підприємству банкрутство не загрожує. Підприємство продемонструвало надзвичайно позитивні значення кожного коефіцієнту відповідної моделі та, в результаті, низьку ймовірність банкрутства. Використання декількох моделей визначення ймовірності банкрутства підприємства сприяє більш комплексній та достовірній оцінці ризиків.

3. Найбільш доцільними для підприємства заходами стимулювання збуту вважають цінові інструменти, переважно знижки. В магазинах мережі магазинів використовуються наступні види знижок та заохочувань: ваучери; знижки: від ціни товару, на другий товар у чеку; акція «1+1=3», «1=2», акційні пропозиції у святкові дні.

4. Не менш важливим інструментом маркетингової комунікаційної політики виступає стимулювання збуту. Так, коли реклама інформує доступно про товар, сприяє виникненню інтересу до нього, тоді стимулювання збуту мотивує та активізує стимули до дії – купівлі товару, сприяє більш активної реалізації товару.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АРТІКУС»

2.1 Економічний зміст, склад і класифікація необоротних активів

Питання амортизації та зносу необоротних активів є актуальним на даний час, оскільки амортизація як економічна категорія, як складова фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання була і залишається одною з важливіших тем, що знаходяться на перехресті наукової діяльності і практики. Наукові дослідження пов'язані з проблемами обліку, внутрішнього контролю і аналізу господарських операцій з нарахування амортизації та зносу необоротних активів повинні враховувати досвід не лише сучасних науковців але й попередників, а також мають міждисциплінарний характер з ціллю виявлення напрямків невирішених проблем, що дозволяє всебічно розглянути проблеми. В цьому контексті трактування сутності та розкриття економічного змісту амортизації та зносу необоротних активів і пов'язаної з ними амортизаційної політики підприємства є доволі важливим питанням, тому що на даний час існує значна кількість наукових публікацій з цієї тематики, проте немає єдиного науково-обґрунтованого підходу до трактування зазначених понять, що впливає на вибір підприємством методики їх обліково-аналітичного забезпечення і контролю та, поряд з цим, унеможливорює прийняття раціональних управлінських рішень.

В цьому контексті трактування сутності та розкриття економічного змісту амортизації та зносу необоротних активів і пов'язаної з ними амортизаційної політики підприємства є доволі важливим питанням, тому що на даний час існує значна кількість наукових публікацій з цієї тематики, проте немає єдиного науково-обґрунтованого підходу до трактування зазначених понять, що впливає на вибір підприємством методики їх обліково-аналітичного забезпечення і внутрішнього контролю та, поряд з цим, унеможливорює прийняття дієвих управлінських рішень.

Проблемні питання з якими стикаються суб'єкти господарювання під час вибору інструментів та шляхів впровадження амортизаційної політики включають правильність вибору методу розрахунку амортизації, встановлення строку корисного використання необоротних активів, визначення сутності та впливу амортизації на формування грошових потоків тощо. Амортизація є інструментом бухгалтерського обліку, який забезпечує важливий обліковий принцип нарахування та відповідності доходів і витрат. Розглянемо трактування поняття амортизації, які наведені в науковій економічній літературі (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Визначення поняття «амортизація» на основі наукових літературних джерел

Наукове джерело	Визначення поняття
Федоронько [4, с.51]	Амортизація виступає як спосіб поступового перенесення вартості основних засобів підприємства, що беруть безпосередню участь у виробництві протягом періоду корисної експлуатації, на собівартість виготовленої продукції та накопичення коштів для їх відтворення
Трачова Д.М. [2, с.48]	Амортизація розглядається як інституційно-обліковий процес накопичення коштів суб'єкта господарювання для розширене, а також інноваційне відтворення належних йому необоротних активів
Кафка С.М. [12, с.119]	Амортизація виступає як процес поступового перенесення вартості засобів праці по мірі їх зношування на собівартість виробленої продукції та використання цієї вартості для наступного відтворення зношених засобів праці
Ужва А.М. [24, с.13]	Амортизація представляє собою частину витрат та оказує вплив на величину прибутку підприємства

Джерело: [2, 4, 12, 24]

Отже, на підставі даних приведених в (таблиця 2.1) можна зробити висновок, що більшість науковців дотримуються думки, що амортизація являє собою обчислювальний у грошовому вираженні знос необоротних активів суб'єкта розвитку. Кожне підприємство реалізує власну амортизаційну політику, яка в загальному розумінні формується за рахунок сукупності способів розрахунку сум зносу необоротних активів та управління ними [12, с.110].

Амортизація виступає як суб'єктивне явище, тому що підприємство самостійно вирішує яким чином буде здійснено вказаний процес, а саме які методи будуть застосовані та яким чином відбудеться формування амортизаційного фонду тощо.

На рівні суб'єкта господарювання амортизація суттєво впливає на ефективність його виробничої діяльності та є важливим джерелом розвитку.

Кожен суб'єкт підприємництва формує власну амортизаційну політику, яка являє собою сукупність способів розрахунку сум амортизаційних відрахувань та управління ними.

Амортизаційна політика відіграє значну роль у формуванні інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. Основні характеристики цієї діяльності в сучасних економічних умовах можна описати наступним чином:

1. Неповне використання існуючих виробничих потужностей:

- недостатнє інвестування в модернізацію та технічне переоснащення виробничих потужностей призводить до їхнього неповного використання. Це може бути наслідком як обмеженості фінансових ресурсів, так і відсутності стимулів для інвестування з боку держави чи інших зацікавлених сторін.

2. Обмеження можливостей відновлення матеріально-технічної бази:

- відсутність належних умов для оновлення та модернізації основних засобів виробництва обмежує конкурентоспроможність підприємств. Це може включати застаріле обладнання, технології, які не відповідають сучасним вимогам, та відсутність інноваційних підходів у виробничому процесі.

3. Підвищення рівня конкурентоспроможності продукції та послуг:

- для підвищення конкурентоспроможності необхідні інвестиції в розробку нових продуктів, впровадження передових технологій та покращення якості послуг. Амортизаційна політика, яка сприяє швидшому відшкодуванню витрат на основні засоби, може стимулювати такі інвестиції.

4. Слабкий розвиток інвестиційної й інноваційної інфраструктури:

- інвестиційна та інноваційна інфраструктура включає фінансові установи, ринки капіталу, науково-дослідницькі організації, інноваційні центри тощо. Слабкість цієї інфраструктури ускладнює залучення інвестицій і впровадження інновацій, що негативно впливає на розвиток підприємств.

Амортизаційна політика може виступати як інструмент стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності. Наприклад, використання прискореної амортизації дозволяє підприємствам швидше оновлювати свої основні засоби, знижуючи податкове навантаження на початкових етапах інвестицій. Це може заохотити підприємства до більш активного інвестування в новітні технології та інновації.

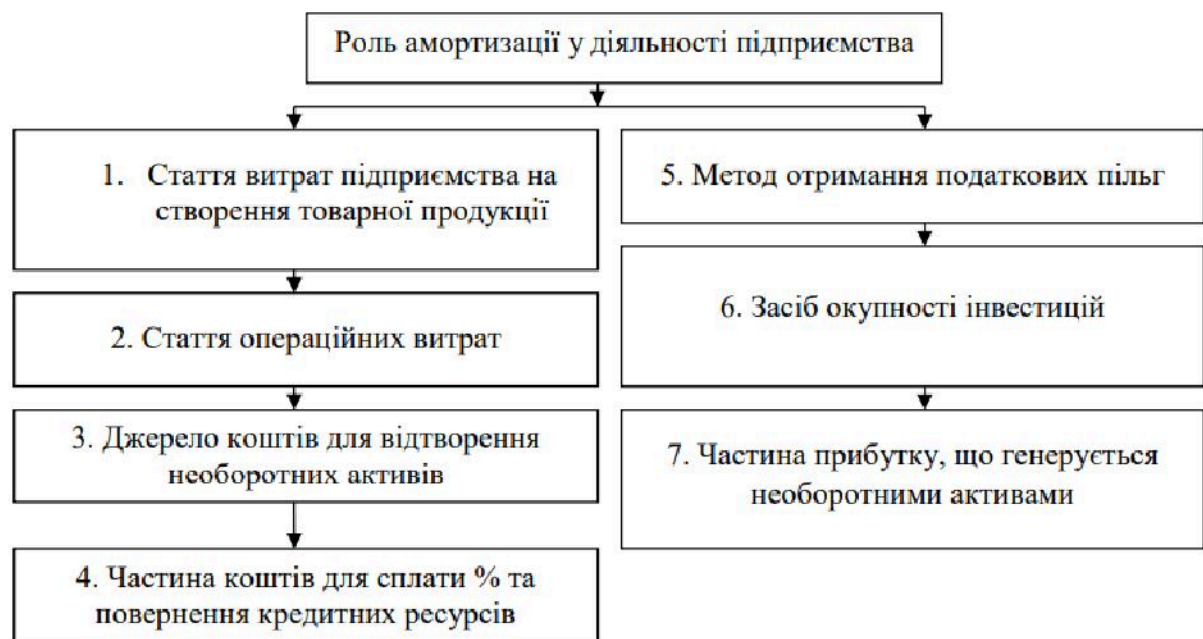

Рис. 2.1. Роль амортизації у господарській діяльності підприємства

Джерело: [4, с.238]

Для реалізації сучасного обліково-аналітичного забезпечення операцій з необоротними активами підприємства амортизацію доцільно розглядати з трьох основних точок зору: облікової, економічної та фінансової.

Облікова точка зору [19, с.158].

Визнання та оцінка: обліковий аспект амортизації стосується правильного визнання та оцінки необоротних активів, а також систематичного розподілу їхньої вартості на витрати протягом терміну корисного використання. Це включає вибір методу амортизації (прямолінійний, прискорений, метод зменшення залишку тощо), визначення строку корисного використання та ліквідаційної вартості активів.

Звітність та контроль: облікова амортизація забезпечує достовірну фінансову звітність, що є важливим для внутрішнього контролю та зовнішніх користувачів фінансової інформації.

Економічна точка зору.

Оцінка ефективності використання активів: економічний аспект амортизації допомагає оцінювати, наскільки ефективно підприємство використовує свої необоротні активи. Це включає аналіз продуктивності активів, їхнього внеску в доходи підприємства та ефективності інвестицій у нові активи.

Планування інвестицій: економічний підхід також допомагає в плануванні майбутніх інвестицій, визначаючи, коли і які активи потребують оновлення або заміни.

Фінансова точка зору.

Кеш-флоу та бюджетування: фінансова амортизація впливає на грошові потоки підприємства, оскільки амортизаційні відрахування зменшують оподатковуваний прибуток, що може сприяти збільшенню внутрішніх джерел фінансування. Це важливо для складання бюджету та управління фінансовими ресурсами.

Податкова оптимізація: з точки зору фінансів, правильне управління амортизацією може сприяти оптимізації податкових зобов'язань підприємства. Це включає використання податкових пільг, що пов'язані з амортизацією, для зменшення податкового навантаження.

Таким чином, розгляд амортизації з трьох зазначених точок зору дозволяє комплексно підійти до управління необоротними активами, забезпечуючи їх

ефективне використання, достовірну облікову звітність і оптимізацію фінансових ресурсів підприємства.

2.2 Нормативно-правове регулювання обліку і аудиту необоротних активів

Система нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні, зокрема обліку нематеріальних активів, дійсно структурується за чотирма рівнями. Ось як ці рівні можна охарактеризувати:

1. Загальнодержавний рівень (перший рівень):
  - закони України: основним нормативно-правовим актом є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
  - інші закони та нормативно-правові акти Верховної Ради України: наприклад, Податковий кодекс України, Цивільний кодекс України.
2. Нормативні акти уряду (другий рівень):
  - постанови Кабінету Міністрів України: встановлюють загальні правила ведення бухгалтерського обліку та звітності;
  - нормативні акти Міністерства фінансів України: накази та інструкції, що уточнюють і регламентують порядок ведення обліку окремих видів активів, включаючи нематеріальні активи.
3. Галузеві нормативні акти (третій рівень):
  - вказівки та рекомендації Міністерств та відомств: наприклад, методичні рекомендації щодо обліку нематеріальних активів у різних галузях економіки;
  - внутрішні нормативні документи підприємств: політики та процедури, що розробляються підприємствами самостійно, але на основі загальнодержавних та галузевих нормативних актів.
4. Локальні нормативні акти підприємств (четвертий рівень):

- облікова політика підприємства: документ, що визначає специфічні облікові принципи, методи та процедури, які підприємство обирає для ведення бухгалтерського обліку;
- внутрішні інструкції та положення: наприклад, положення про облік нематеріальних активів, затверджене керівником підприємства.

Ця структура забезпечує системний підхід до регулювання бухгалтерського обліку, створюючи зрозумілі та чіткі рамки для ведення обліку нематеріальних активів, а також забезпечуючи узгодженість облікових процедур на різних рівнях управління.

Таблиця 2.2

Система нормативно-правового регулювання обліку НМА

Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку НМА	
I рівень – нормативно правові акти найвищої юридичної сили	<ul style="list-style-type: none"> - Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» - Податковий кодекс України
II рівень – документи, що визначають загальні принципи, правила і способи ведення обліку нематеріальних активів	<ul style="list-style-type: none"> - Національні стандарти: НС(Б)О 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» - Міжнародні стандарти: МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу», МСБО 38 «Нематеріальні активи», ПКТ 32 «Нематеріальні активи: витрати на сторінку в Інтернеті» - Національні стандарти оцінки №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» та №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» - План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій
III рівень – методичні вказівки, рекомендації та роз'яснення	<ul style="list-style-type: none"> - Порядок застосування типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів - Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів - Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій - Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань
IV рівень – внутрішні документи суб'єкта господарювання	<ul style="list-style-type: none"> - Наказ про облікову політику в частині нематеріальних активів - Робочий план рахунків в частині нематеріальних активів - Графік документообігу

Законодавча база для бухгалтерського обліку нематеріальних активів є важливою складовою, яка забезпечує належне відображення таких активів у фінансовій звітності підприємств. Вона включає систему взаємопов'язаних законодавчих та нормативних актів, які регулюють різні аспекти обліку та використання нематеріальних активів. До таких активів належать патенти, торговельні марки, авторські права, ліцензії, програмне забезпечення, ноу-хау та інші форми інтелектуальної власності.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» (П(С)БО 8) є ключовим нормативним документом в Україні, що регулює облік нематеріальних активів. Він ґрунтується на принципах і вимогах Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи» (МСБО 38). Основна мета обох стандартів — забезпечити прозорий, зрозумілий та порівняльний облік нематеріальних активів для користувачів фінансової звітності [3, с.27].

Ось деякі ключові моменти, які є спільними між П(С)БО 8 і МСБО 38:

1. Визначення нематеріальних активів.

Обидва стандарти визначають нематеріальний актив як ідентифікований нефізичний актив, який має бути контрольованим суб'єктом господарювання та приносити економічні вигоди в майбутньому.

2. Визнання активу.

Визнання нематеріального активу можливе, якщо є ймовірність отримання майбутніх економічних вигод від використання активу, і його вартість може бути достовірно оцінена.

3. Первісна оцінка.

Нематеріальні активи первісно оцінюються за собівартістю. Це може включати витрати на придбання, розробку, отримання ліцензій та патентів, тощо.

4. Амортизація.

Нематеріальні активи з обмеженим строком корисного використання амортизуються протягом цього строку. Методи амортизації повинні відображати спосіб отримання економічних вигод від активу.

5. Відображення у фінансовій звітності.

Активи повинні бути відображені у фінансовій звітності за справедливою вартістю або собівартістю за вирахуванням накопиченої амортизації та знецінення.

6. Знецінення активів.

Перевірка на знецінення нематеріальних активів повинна здійснюватися, якщо є ознаки того, що актив може бути знецінений. Збитки від знецінення відображаються у звіті про фінансові результати.

Таким чином, П(С)БО 8 та МСБО 38 мають багато спільного, що забезпечує узгодженість і порівнянність фінансової звітності на міжнародному рівні. Впровадження національного стандарту на основі міжнародного сприяє більшій прозорості та інтеграції українських суб'єктів господарювання у світову економіку.

2.3 Документальне оформлення операцій з необоротними активами

Формування первісної вартості основних засобів на ТОВ «АРТІКУС» здійснюється згідно П(С)БО 7 та Наказу «Про облікову політику та організацію бухгалтерського обліку на підприємстві» від 04.01.2021 № 1 на підставі первинних документів.

Майно та обладнання відображаються в обліковій системі ТОВ «АРТІКУС» за собівартістю, за вирахуванням витрат на поточне обслуговування, накопиченого зносу та будь-яких накопичених збитків від зменшення корисності п. 3 Наказу підприємства від 04.01.2021 № 1.

Документальне оформлення операцій з необоротними активами та визначенням їх амортизації розглянемо окремо щодо основних засобів та

нематеріальних активів. Відмітимо, що протягом періоду дослідження на ТОВ «АРТІКУС» відсутні інші необоротні матеріальні активи. Для документального відображення обліку операцій з основними засобами та нарахування амортизації ТОВ «АРТІКУС» протягом 2019-2021 років використовував документи, відображені у (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3

Фактографічна інформація щодо документального оформлення операцій з основними засобами та нарахування амортизації на ТОВ «АРТІКУС»

Типова форма	Назва документу	Використання в обліковому процесі
ОЗ-1	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів	Формується на кожен об'єкт ОЗ окремо, а на декілька тільки коли об'єкти однотипні, володіють однаковою вартістю і прийняті одночасно на відповідальне зберігання однією матеріально-відповідальною особою
ОЗ-2	Акт приймання-передачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів	Визначається технічна характеристика та первісна вартість об'єкту ОЗ. Актом оформляється приймання ОЗ після добудови, реконструкції або модернізації ОЗ
ОЗ-3	Акт на списання основних засобів	Після ліквідації ОЗ і створення актів на списання ОЗ перший примірник передається до бухгалтерської служби, де на його підставі розробиться запис в інвентарному списку ОЗ
ОЗ-4	Акт на списання автотранспортних засобів	Формується в двох примірниках, підписується членами комісії, затверджується керівником підприємства
ОЗ-5	Акт про установку, пуск та демонтаж будівельної машини	Складається при встановленні, запуску демонтажу будівельної машини, що була узятої на прокат
ОЗ-6	Інвентарна карта обліку основних засобів	Створюються записи на основі актів приймання передачі ОЗ та акту на списання ОЗ для обліку окремих об'єктів ОЗ
ОЗ-7	Опис інвентарних карток з обліку основних засобів	Використовується для реєстрації інвентарних карток ОЗ. Формується в одному примірнику в бухгалтерії підприємства
ОЗ-8	Картка обліку руху основних засобів	Використовується для обліку руху ОЗ за існуючими класифікаційними групами
ОЗ-9	Інвентарний список основних засобів	Використовуються в місцях експлуатації ОЗ для обліку об'єкта закріпленого за матеріально відповідальною особою
ОЗ-14 ОЗ-15 ОЗ-16	Розрахунок амортизації основних засобів	Застосовується при нарахуванні зносу об'єктів основних засобів

Зауважимо, що 22.10.2021 р. було затверджено Наказ Державної служби статистики України «Про скасування та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Державної служби статистики України, Міністерства статистики України та Державного комітету статистики України» за № 266, яким було скасовано типові форми первинного обліку основних засобів та Наказ «Про затвердження типових форм первинного обліку» від 29.12.1995 року № 352.

Протягом періоду дослідження 2019-2021 років типові форми первинних документів, які використовувалися на ТОВ «АРТІКУС», залишалися актуальними. Однак у перспективі підприємство має можливість самостійно розробити форми первинного обліку для основних засобів. У такому випадку, обов'язково зазначити це в Наказі «Про облікову політику та організацію бухгалтерського обліку на підприємстві» і внести відповідні зміни до нього. Також підприємство може продовжувати використовувати форми первинного обліку основних засобів, наведені в (таблиця 2.4), що підтверджується думками експертів у галузі бухгалтерського обліку.

Організація руху об'єктів первинного обліку основних засобів у формі оперограми є важливою частиною управління основними засобами підприємства. Оперограма є графічним представленням послідовності дій і відповідальних виконавців при обробці первинних документів від моменту їх створення до передачі в бухгалтерію. Далі наведено приклад того, як може бути побудована така оперограма.

**Оперограма акту приймання-передачі (внутрішнього переміщення)
основних засобів на ТОВ «АРТКУС»**

Технологічний етап	Назва роботи	Виконавець			
		Бухгалтер	Гол. бухгалтер	Комісія з прийняття об'єктів основних засобів	Директор
1	Огляд об'єкта основних засобів та складання Акта приймання-передачі у 2-х примірниках			○ ○	
2	Підпис акта приймання-передачі			○	
3	Затвердження акта				○
4	Перевірка та обробка інформації акта та внесення до інвентарної картки ОЗ	○			
5	Підпис головного бухгалтера про підтвердження прийняття об'єкта основних засобів на облік		○		

Джерело: [19, с.94]

Отже, організація первинного обліку об'єктів основних засобів на ТОВ «АРТКУС» може бути визначена як процес вибору та суцільного упорядкування способів і прийомів збирання, обробки та передачі релевантної вихідної інформації про наявність, рух, збереження та застосування у господарській діяльності основних засобів, їх амортизації з метою прийняття управлінських рішень.

Враховуючи це, облікова документація призначена забезпечувати практичне функціонування бухгалтерського обліку, тому напрямки її удосконалення криються у сутності останнього. Ефективність та оптимальність бухгалтерського обліку на підприємстві як складової багаторівневої системи його управління, забезпечує не окремі операції або процедури, а системний підхід до організації як до етапу документування господарських операцій, так і облікового процесу в цілому, системне сприйняття, реєстрація та узагальнення облікової інформації. Отже, інформаційною основою усіх аналітичних, облікових і контрольних процедур є облікова документація, тому основним завданням удосконалення організації обліку основних засобів та їх амортизації

та зносу є формування складу та визначення змісту показників, які доцільно відображати, опрацьовувати та узагальнювати у системі обліку.

Нематеріальні активи є важливою складовою активів підприємства, які не мають фізичної форми, але при цьому мають вартість і використовуються у господарській діяльності. До нематеріальних активів ТОВ «АРТКУС» можуть належати такі категорії активів: [5, с.60].

1. Ліцензії та дозволи: права на використання певних технологій, процесів або інших аспектів, необхідних для виробничої діяльності.
2. Патенти: захищені права на інноваційні розробки, винаходи або технології, що використовуються в процесі виробництва або управління.
3. Торгові марки та знаки для товарів і послуг: бренди, логотипи або інші символи, які використовуються для ідентифікації продукції чи послуг заводу на ринку.
4. Програмне забезпечення: спеціалізовані програми та системи, що використовуються для управління виробничими процесами або адміністративними функціями.
5. Авторські права: права на інтелектуальну власність, створену співробітниками заводу, таку як технічна документація, інструкції, методики тощо.
6. Ноу-хау: спеціальні знання, технічні секрети або унікальні виробничі процеси, які забезпечують конкурентні переваги.

Нематеріальні активи можуть мати визначений або невизначений строк корисної експлуатації.

Активи з визначеним строком корисної експлуатації амортизуються протягом цього строку. Це означає, що їх вартість поступово переноситься на витрати протягом періоду, коли вони використовуються для генерування доходу. До таких активів можуть належати ліцензії або програмне забезпечення з обмеженим строком дії.

Активи з невизначеним строком корисної експлуатації не амортизуються, оскільки неможливо точно визначити період, протягом якого вони будуть приносити економічні вигоди. Натомість, такі активи підлягають щорічному тестуванню на знецінення, щоб оцінити, чи не знизилася їх вартість. Прикладом можуть бути торгові марки, якщо вони можуть використовуватися необмежений час.

Під час проведення тестування на знецінення активів з невизначеним строком корисної експлуатації, підприємство повинно порівнювати їх балансову вартість з розрахованою відновлюваною вартістю. Якщо балансова вартість перевищує відновлювану, необхідно визнати знецінення і відповідно зменшити вартість активу в обліку.

Таблиця 2.5

Характеристика типових форм первинних документів з обліку нематеріальних активів

Форма документу	Назва документу	Характеристика документу
НА-1	Акт введення в господарський обіг об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів	Застосовується для оформлення операцій із введення у виробничий обіг і використання окремих придбаних об'єктів права інтелектуальної власності підприємств, незалежно від форм власності. Оформлюється в одному примірнику на кожний окремий об'єкт приймальною комісією.
НА-2	Інвентарна картка обліку об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів	Використовується для здійснення аналітичного обліку об'єктів права інтелектуальної власності. Оформлюється в одному примірнику та зберігається в бухгалтерії на кожен об'єкт чи групу об'єктів.
НА-3	Акт вибуття (ліквідації) об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів	Для оформлення вибуття об'єктів нематеріальних активів під час їх списання. Оформлюється у двох примірниках призначеною комісією, затверджує керівник підприємства чи особа, на те уповноважена.
НА-4	Інвентаризаційний опис об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів	Для фіксації даних інвентаризації окремо за кожним місцем знаходженням об'єктів права інтелектуальної власності та за кожною особою, відповідальною за використання об'єктів права інтелектуальної власності. Оформлюється в одному примірнику призначеною інвентаризаційною комісією.

Аналіз первинних документів і реєстрів обліку руху необоротних активів та нарахування амортизації, показав, що:

- з одного боку, вони містять застарілі показники, які не формують необхідної підсумкової, узагальнюючої інформації;

- з іншого - у них відсутні показники, які необхідні для складання звітності в умовах застосування П(С)БО 7 «Основні засоби».

Тому, носії інформації з боку деяких необоротних активів потребують удосконалення щодо складу, так і до змісту. Зауважимо, з документів, якими оформлюється рух основних засобів (Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів; Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів; Акт списання основних засобів) та реєстрів обліку (інвентарної картки) необхідно виключити графи у яких, зазначається балансова вартість, код норми амортизаційних відрахувань, норму амортизаційних відрахувань на повне відновлення та капітальний ремонт, поправочний коефіцієнт а додати такі:

- вартість основних засобів, передбачивши можливість зазначати усі можливі види оцінок (первісну, ліквідаційну, переоцінену, справедливу);

- група основних засобів;

- строк корисного використання (експлуатації) основних засобів;

- метод амортизації, що застосовується для кожного об'єкта;

- джерело капітальних інвестицій із детальною розшифровкою (власні кошти, цільове фінансування, внески до статутного капіталу, тощо);

- показники, що характеризують переоцінку (дооцінку, уцінку) як первісної вартості основних засобів, так і їх зносу.

Вилучення непотрібних показників зменшить обсяги зайвої роботи облікового підрозділу ТОВ «АРТІКУС» та дозволить більше уваги приділити результативній інформації, яка безпосередньо впливає на прийняття дієвих управлінських рішень щодо наявності об'єктів необоротних активів та режиму їх використання, тобто підвищить ефективність обліку.

2.4 Синтетичний та аналітичний облік амортизації необоротних активів підприємства

Порядок бухгалтерського обліку нарахування амортизації необоротних активів регламентується Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку основних засобів затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 №561 та Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку нематеріальних активів затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 16.11.2009 № 1327 [6, с.35].

Метою обліку необоротних активів та нарахування амортизації є створення належних умов для повного і своєчасного відображення в обліку господарських операцій підприємства, пов'язаних з надходженням, зберіганням, використанням, нарахуванням амортизації, реалізацією та ліквідацією об'єктів необоротних активів.

Здійснення бухгалтерського обліку необоротних активів, їх зносу та нарахування амортизації на ТОВ «АРТІКУС» повинно відповідати ряду принципів та методів, які дозволяють забезпечити цілісність та взаємозв'язок усіх облікових процедур. Це охоплює виявлення, вимірювання, реєстрацію, накопичення, узагальнення, зберігання та передачу облікової інформації для формування обґрунтованих управлінських рішень.

Рис. 2.2. Схема організації обліку необоротних активів на ТОВ «АРТІКУС»

Джерело: [10, с.26]

Нарахування амортизації на ТОВ «АРТІКУС» проводиться щомісячно за кожним об'єктом необоротних активів окремо. До таких активів належать основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та нематеріальні активи.

Амортизація здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який встановлюється самостійно підприємством під час визнання цього об'єкта активом (тобто під час зарахування на баланс).

Процес нарахування амортизації припиняється на період модернізації, реконструкції, добудови, дообладнання та консервації об'єкта.

Згідно з П(С)БО 7 та П(С)БО 8, метод амортизації обирається ТОВ «АРТІКУС» самостійно з таких методів:

- прямолінійний метод;
- метод зменшення залишкової вартості;
- метод прискореного зменшення залишкової вартості;
- кумулятивний метод;
- виробничий метод.

Вибір методу амортизації здійснюється з врахуванням передбачуваного способу отримання економічних вигід від експлуатації об'єкта. У разі змін способу отримання економічних вигід підприємство може переглядати метод амортизації.

Для обліку необоротних активів на ТОВ «АРТКУС» використовуються такі рахунки першого класу згідно з робочим планом рахунків підприємства, який відповідає (Додаток А) до «Наказу про облікову політику та організацію бухгалтерського обліку на підприємстві» № 1 від 04.01.2021:

- 10 «Основні засоби»;
- 12 «Нематеріальні активи»;
- 13 «Знос (амортизація) необоротних активів».

На підприємстві відсутні інші необоротні матеріальні активи, тому синтетичний рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи» не використовується.

Рахунки 10 і 12 є активними та балансовими. Рахунок 13 належить до регулюючих рахунків і є контрактивним. Він використовується для обліку суми зносу (амортизації) необоротних активів, що дозволяє зменшити залишок за основним рахунком для уточнення його вартості.

Характеристика рахунків:

1. Рахунок 10 «Основні засоби»:

- використовується для обліку основних засобів підприємства;
- відображає первісну вартість основних засобів, яка включає ціну за договором купівлі-продажу та витрати, пов'язані з придбанням об'єктів.

2. Рахунок 12 «Нематеріальні активи»:

- використовується для обліку нематеріальних активів підприємства;
- відображає первісну вартість нематеріальних активів, яка включає всі витрати на їх придбання та введення в експлуатацію.

3. Рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів»:

- є контрактивним рахунком, тобто протиставлений активним рахункам 10 і 12;

- використовується для обліку зносу основних засобів та нематеріальних активів;
- накопичує суму амортизації, яка поступово переноситься на новостворений продукт.

Процес обліку необоротних активів:

- первісна вартість необоротних активів обліковується на рахунках 10 і 12;
- знос (амортизація) накопичується на рахунку 13;
- для визначення залишкової вартості необоротних активів від їх первинної вартості віднімають накопичену суму амортизації (зносу).

Рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» є важливим для визначення реальної вартості необоротних активів підприємства, оскільки дозволяє враховувати їх поступовий знос.

Таблиця 2.6

**Відображення в обліку операцій з нарахування амортизації
нематеріальних активів на підприємстві**

№	Зміст господарської операції підприємства	Дебет	Кредит
1.	Відображення нарахування амортизації нематеріальних активів виробничого призначення	23; 91	133
2.	Нарахування амортизації нематеріальних активів, що використовуються адміністративним персоналом	92	133
3.	Відображення нарахування амортизації нематеріальних активів, що використовуються для збуту продукції підприємства	93	133
4.	Нарахування амортизації нематеріальних активів, що застосовуються на об'єктах житлово-комунального та соціально-культурного призначення	949	133
5.	Відображення нарахування амортизації нематеріальних активів, що використовуються для досліджень та розробок підприємства	941	133
6.	Визнання доходу від нематеріальних активів, що отримані безоплатно в сумі пропорційній величині нарахованої амортизації	424; 69	745

Джерело: [9, с.26]

2.5 Напрями удосконалення обліку необоротних активів

Ефективне використання необоротних активів і забезпечення своєчасного їх оновлення повинно врахувати фізико-технічні якості об'єкта та його експлуатаційні характеристики. Такий підхід сприятиме формуванню критеріїв для розподілу первісної вартості необоротних активів між звітними періодами і буде підґрунтям для формування амортизаційної політики підприємства в залежності від умов використання об'єктів необоротних активів.

Базою для вибору методу розподілу вартості об'єкта (методу амортизації) необоротних активів є чітке визначення економічної суті об'єкту. Економічне групування зазначених об'єктів за їх видами майже відповідає групуванню в плані рахунків бухгалтерського обліку [15, с.135].

Згідно із українським фінансовим законодавством метод амортизації обирається суб'єктом господарювання самостійно з урахуванням очікуваного способу одержання економічних вигод від його використання та економічної ролі в ринковому середовищі.

Отже, вид об'єкту необоротних активів, його роль і спосіб використання визначають залежність суми амортизації від двох таких критеріїв:

1. Часу корисного використання у виробничих цілях.
2. Інтенсивності експлуатації.

Бухгалтерський облік ідентифікує чотири методи амортизації, що ставлять суму зносу в залежність від часу корисного використання (прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний). Всі окреслені методи (часові) не враховують ступінь фізичного зносу об'єктів необоротних активів за результатами їх експлуатації в процесі виробничої діяльності.

При такому різноманітті часових методів досить незрозумілим виглядає наявність лише одного (виробничого) методу, який ставить економічний знос об'єктів необоротних активів в пряму залежність від ступеню експлуатації.

З позиції економічної ефективності саме залежність суми нарахованого зносу від інтенсивності господарського використання об'єктів виявляється більш раціональним способом розподілу вартості необоротних активів. Тому, що сума економічного (облікового) зносу буде максимально відповідати реальному фізичному зносу об'єкта необоротних активів.

Доцільно більш детально опрацювати теорію виробничого методу і тим самим розширити практику його застосування.

В разі використання виробничого методу постає проблема вибору показника, який має визначати ступінь інтенсивності експлуатації необоротних активів. Це може бути абсолютний показник, що може використовуватись у якості ставки амортизації або відносний показник, що корегує ступінь зносу.

Наприклад, для вантажного автомобілю, що належить підприємству, мірою експлуатації є кількісний показник, що визначає його пробіг (пройдений шлях). Проте застосування цього критерію у якості ставки амортизації не враховує ступінь завантаженості автомобіля і порожній пробіг. А для транспорту спеціалізованого призначення пробіг взагалі має другорядне значення після обсягу виконаних робіт.

Вибір методу амортизації має враховувати залежність способу використання необоротних активів від міри інтенсивності експлуатації з урахуванням часу корисного використання для виробничих цілей.

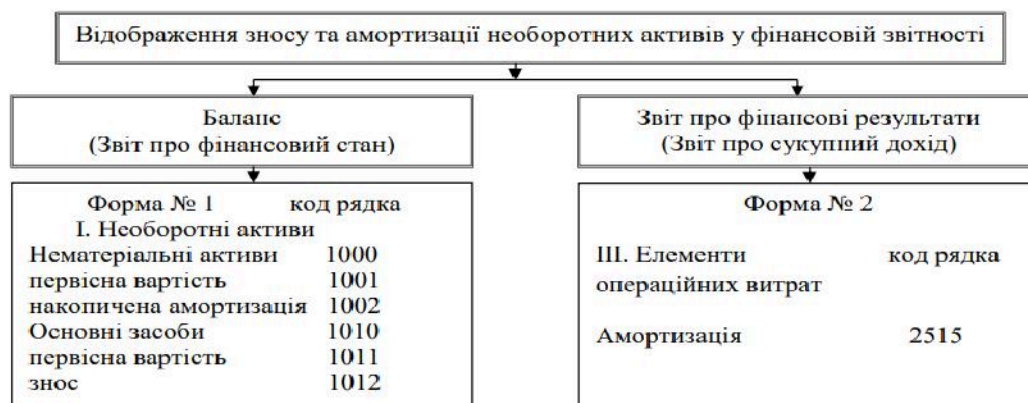

Рис. 2.3. Відображення у фінансовій звітності підприємства необоротних активів, їх зносу та амортизації

Джерело: [25, с.110]

Для стимулювання підвищення оптимальної ефективності використання необоротних активів на ТОВ «АРТІКУС» необхідно реалізувати наступні важливі заходи на законодавчому рівні:

1. Формування спеціального резервного фонду оновлення необоротних активів суб'єктів господарювання:
  - законодавчо передбачити можливість створення підприємствами спеціальних резервних фондів, призначених для оновлення необоротних активів. Ці фонди повинні бути звільнені від оподаткування для стимулювання їх накопичення та використання на модернізацію і технічне переозброєння.
2. Відстрочена амортизація:
  - запровадити механізм відстроченої амортизації, який дозволяє підприємствам переносити амортизаційні відрахування на більш сприятливі фінансові періоди. Це забезпечить можливість підприємствам, які зазнали збитків, не нараховувати знос на об'єкти необоротних активів, а переносити ці витрати на майбутнє без обмежень у строках. Це сприятиме зниженню фінансового навантаження на підприємства в складних економічних умовах.
3. Додаткова пільга на приріст капітальних вкладень:
  - ввести для підприємств додаткову податкову пільгу, що стимулює розширене відтворення необоротних активів. Зокрема, передбачити зменшення податкового навантаження на приріст капітальних вкладень, що використовується для придбання, модернізації або реконструкції основних засобів. Це допоможе підприємствам не лише замінювати зношені активи, але й активно інвестувати у розвиток та вдосконалення матеріально-технічної бази [17, с.85].

Реалізація цих заходів потребує узгодження з іншими нормативно-правовими актами та відповідного фінансового обґрунтування для забезпечення їхньої ефективності та сталого впровадження в економічну практику.

Порівняльна характеристика П(С)БО 8 та МСБО 38

Основні положення	П(С)БО 8	МСБО 38
1	2	3
Економічна сутність	Нематеріальний актив — немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований	Нематеріальний актив — немонетарний актив, який не має фізичної субстанції та може бути ідентифікований
Складові елементи	Нематеріальні активи поділяються на групи: права користування природними ресурсами; права користування майном; права на комерційні позначення; права на об'єкти промислової власності: авторське право та суміжні з ним права; інші нематеріальні активи	Нематеріальні активи поділяються на класи, наприклад: назви брендів; заголовки та назви видань: комп'ютерне програмне забезпечення, ліцензії та привілеї; авторські права, патенти та інші права на промислову власність, права на обслуговування та експлуатацію; рецепти, формули, моделі, проекти та прототипи; нематеріальні активи на етапі розробки
Умови визнання	Існує ймовірність одержання майбутніх економічних вигід. Вартість може бути достовірно визначена	Можливість ідентифікації (може бути відокремлений, виникає внаслідок договірних або інших юридичних прав). Є контроль над ресурсом. Існує ймовірність отримання майбутніх економічних вигід
Первісне визнання	За первісною вартістю: 1) ціна придбання (крім отриманих торговельних знижок), мито, непрямі податки, що не підлягають відшкодуванню; 2) інші витрати, безпосередньо пов'язані з його придбанням та доведенням до стану, у якому він придатний для використання	За собівартістю: 1) ціна придбання, включаючи ввізне мито та невідшкодовувані податки на придбання після вирахування торговельних та інших знижок; 2) будь-які витрати, які можна прямо віднести до підготовки цього активу для використання за призначенням

Оцінка після визнання	За залишковою або переоціненою вартістю (щодо активів, для яких існує активний ринок)	Модель собівартості або модель переоцінки
-----------------------	---	---

Джерело: [28, с.94]

Згідно з результатами дослідження можна зробити висновок про те, що суттєві відмінності між національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку стосуються, зокрема, класифікації нематеріальних активів.

Висновки до розділу 2

Таким чином, відповідно до П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», встановлені чіткі вимоги щодо розподілу нематеріальних активів на шість основних категорій. Водночас міжнародний стандарт, такий як МСФЗ 38 «Нематеріальні активи», надає лише приблизний перелік можливих категорій нематеріальних активів, не визначаючи конкретних вимог до їх класифікації.

Ці категорії за П(С)БО 8 можуть включати, наприклад:

1. Права на об'єкти інтелектуальної власності.
2. Права на користування ресурсами.
3. Програмне забезпечення.
4. Ліцензії та дозволи.
5. Гудвіл.
6. Інші нематеріальні активи.

Міжнародний стандарт МСФЗ 38 натомість більш гнучкий у цьому питанні, що дозволяє організаціям адаптувати класифікацію нематеріальних активів до своїх потреб та специфіки діяльності. Це може включати, але не обмежуватись, такими категоріями, як наукові дослідження та розробки, авторські права, патенти, торговельні марки, франшизи та інші подібні активи.

РОЗДІЛ 3

АУДИТ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АРТІКУС»

3.1 Мета, завдання та джерела аудиту необоротних активів

Умови глобалізації ринку аудиторських послуг вимагають від аудиторських фірм та аудиторів України значних зусиль для підвищення ефективності їх діяльності. На міжнародному рівні аудиторські фірми займають вигідну позицію завдяки тому, що вони приносять значну користь різним органам, включаючи державні регулятори та фінансово-кредитні установи. Проте, в Україні ситуація на ринку аудиторських послуг є складною, що призвело до виникнення ряду суттєвих проблем у сфері професійного аудиту, які потребують негайного вирішення.

Однією з основних проблем, з якими постійно стикаються суб'єкти господарювання, є збереження приватної власності та унеможливлення крадіжок майна і руйнування об'єктів. Ці питання мають вирішальне значення для забезпечення стабільної і ефективної діяльності підприємств.

Метою аудиту нематеріальних активів є формування професійної думки аудитора щодо:

1. Достовірності первинних даних про факти господарського життя. Це включає перевірку того, що дані є точними і відповідають дійсності.
2. Повноти та своєчасності відображення даних в обліку. Аудитор має переконатися, що всі факти господарського життя відображені в обліку вчасно і без пропусків.
3. Правильності ведення обліку. Це стосується того, наскільки облік ведеться згідно з чинними стандартами та нормативними вимогами.
4. Відображення у фінансовій звітності прав підприємства на користування різними нематеріальними активами, такими як:
  - природні надра;
  - майно;

- земля;
- авторські права у сфері науки, літератури, мистецтва;
- об'єкти промислової власності та інші види нематеріальних активів.

Аудитори перевіряють, чи правильно ці активи відображені у фінансовій звітності, чи їх облік відповідає чинним нормативним документам, і чи адекватно оцінені всі аспекти, пов'язані з їх використанням і правами на них.

Відповідно до зазначеної мети, впливає ряд завдань, що необхідно здійснити при проведенні аудиту:

1. Перевірка факту наявності нематеріальних активів і підтвердження прав власності на усі нематеріальні активи, які включені до балансу підприємства:
  - оцінка документів, що підтверджують наявність нематеріальних активів (патенти, ліцензії, авторські права, торгові марки тощо);
  - перевірка наявності юридичних документів, які підтверджують права власності на активи.
2. Перевірка правильності відображення в бухгалтерському обліку нематеріальних активів (насамперед, їх первісної вартості):
  - аналіз правильності формування первісної вартості нематеріальних активів відповідно до чинних стандартів бухгалтерського обліку;
  - перевірка методів амортизації та їх відповідності нормативним вимогам.
3. Перевірка дотримання норм чинного законодавства по операціям, пов'язаних з нематеріальними активами:
  - вивчення відповідності облікової політики підприємства щодо нематеріальних активів вимогам законодавства;
  - аналіз здійснених операцій з нематеріальними активами на предмет їх правомірності.
4. Перевірка відповідності даних синтетичного і аналітичного видів обліку нематеріальних активів і їх зносу записам в Головній книзі, балансі:
  - зіставлення даних синтетичного обліку з даними аналітичного обліку;
  - перевірка правильності відображення даних в Головній книзі та балансі.

5. Перевірка достовірності обліку зарахування та списання об'єктів нематеріальних активів з балансу підприємства:

- аналіз документів, що підтверджують зарахування та списання нематеріальних активів;
- перевірка правильності проведення бухгалтерських записів щодо зарахування та списання активів.

6. Перевірка правильності розрахунку зносу нематеріальних активів:

- оцінка застосованих методів амортизації та правильності їх використання;
- перевірка відповідності розрахунків зносу вимогам облікової політики підприємства та нормативним документам.

Кожне з цих завдань спрямоване на забезпечення точності та відповідності обліку нематеріальних активів вимогам законодавства і стандартам бухгалтерського обліку.

Аудит нематеріальних активів ґрунтується на загальному плані проведення аудиту, у якому необхідно приділити увагу важливим та нетиповим операціям з обліку нематеріальних активів. Задля цього аудитор користується МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності».

Аудит нематеріальних активів (НА) є складовою частиною загального аудиту фінансової звітності і має свої особливості, які враховуються при плануванні, виконанні аудиторських процедур та оцінці результатів. Для зниження рівня аудиторського ризику та підвищення якості роботи аудитора необхідно дотримуватись певних етапів, кожен з яких має свої процедури. Далі розглянемо основні етапи аудиту НА та чинники, що впливають на методіку аудиту.

Етапи аудиту нематеріальних активів:

1. Планування аудиту:

- розуміння бізнесу клієнта та його середовища: вивчення діяльності компанії, ринку, на якому вона працює, та галузевих ризиків;

- оцінка ризиків: визначення значущих ризиків, пов'язаних з НА, таких як ризик знецінення або ризик неправильного відображення в обліку;
- розробка стратегії аудиту: вибір підходу до аудиту НА, визначення необхідних ресурсів та часу.

2. Виконання аудиторських процедур:

- перевірка наявності та оцінка вартості НА: підтвердження наявності НА шляхом огляду документів, контрактів, патентів тощо. Перевірка правильності оцінки вартості на основі ринкових даних або експертних оцінок;
- аналіз документів та договорів: перегляд угод щодо придбання або продажу НА, ліцензійних договорів, контрактів на розробку тощо;
- перевірка амортизації та знецінення: оцінка методів амортизації, використаних компанією та перевірка наявності знецінення НА;
- аналіз прав власності: перевірка документів, що підтверджують право власності на НА (патенти, авторські права, торгові марки тощо).

3. Документування результатів:

- формування робочих документів: збереження всіх зібраних доказів, висновків та рекомендацій;
- підготовка звіту: написання звіту про аудит, в якому відображаються всі знайдені помилки, ризики та рекомендації.

Чинники, що впливають на методику аудиту нематеріальних активів:

1. Особливості об'єкту аудиту:

- види НА: до НА можуть відноситися патенти, торгові марки, авторські права, ліцензії, гудвіл тощо. Кожен вид НА має свої особливості, які потрібно враховувати при аудиті;
- етап життєвого циклу НА: на різних етапах життєвого циклу (розробка, введення в експлуатацію, амортизація, списання) НА можуть вимагати різних підходів до оцінки та аудиту.

2. Умовна вартість:

- оцінка вартості НА: вартість НА може бути важко визначити через відсутність активного ринку або специфічність об'єкту. Часто використовуються експертні оцінки або внутрішні методики компанії;
- коливання вартості: вартість НА може змінюватися з часом залежно від ринкових умов, технологічних змін або змін у законодавстві.

3. Опосередкованість ефективності використання:

- вплив на бізнес: ефективність використання НА може бути важко виміряти безпосередньо, але вона має значний вплив на загальні фінансові показники компанії;
- суб'єктивність оцінки: оцінка ефективності використання НА може бути суб'єктивною і вимагати залучення експертів для визначення реального впливу на компанію.

Перед початком аудиту нематеріальних активів важливо отримати загальну інформацію про підприємство, яке підлягає перевірці. Це дозволяє аудитору зробити обґрунтовані висновки про достовірність звітності. Основні джерела інформації про підприємство включають:

1. Статутні документи підприємства:

- статут підприємства;
- установчі документи (установчий договір, рішення про створення);
- свідоцтво про державну реєстрацію;
- ліцензії та патенти, які надають право на здійснення окремих видів діяльності.

2. Бухгалтерська звітність:

- баланс (форма №1);
- звіт про фінансові результати (форма №2);
- звіт про рух грошових коштів (форма №3);
- звіт про власний капітал (форма №4);
- примітки до річної фінансової звітності.

3. Податкова звітність:

- податкові декларації;

- розрахунки та звіти, подані до податкових органів.

4. Облікові реєстри і документи:

- головна книга;
- журнали-ордери;
- відомості та інші реєстри бухгалтерського обліку.

5. Інформація про власників та керівництво:

- дані про засновників підприємства;
- інформація про склад і кваліфікацію керівного складу;
- біографічні довідки та трудові книжки керівників.

6. Інформація про ринок і галузь:

- аналітичні матеріали про стан ринку та позиції підприємства на ньому;
- звіти про конкурентів і аналіз конкурентного середовища;
- дані про регуляторне середовище та зміни в законодавстві.

7. Контракти і угоди:

- договори з контрагентами;
- ліцензійні угоди;
- патентні угоди;
- інші важливі комерційні контракти.

8. Інвентаризаційні описи та акти:

- опис нематеріальних активів;
- результати інвентаризації та звірки активів.

9. Додаткова інформація:

- внутрішні нормативні документи (інструкції, положення, стандарти);
- програми аудиту та звіти внутрішнього аудиту;
- інша інформація, яка може бути корисною для проведення аудиту.

Отримавши цю інформацію, аудитор може сформулювати чітке уявлення про діяльність підприємства, що дозволить більш ефективно провести аудит нематеріальних активів і скласти обґрунтований висновок.

Враховуючи мету аудиту нематеріальних активів та специфіку вітчизняної практики його проведення представимо перелік етапів проведення процедур аудиту нематеріальних активів.

Рис. 3.1. Етапи проведення аудиту нематеріальних активів

Джерело: [22, с.78]

Система внутрішнього контролю є важливим інструментом управління, що забезпечує ефективність діяльності підприємства шляхом виявлення та виправлення помилок на ранніх стадіях. Це сприяє мінімізації ризиків та підвищенню точності бухгалтерського обліку.

3.2 Методика аудиту необоротних активів

План проведення аудиту необоротних активів включає декілька ключових етапів, які забезпечують повноту та точність перевірки. Розглянемо основні етапи цього процесу:

1. Підготовка до аудиту:

- ознайомлення з обліковою політикою підприємства: вивчення Наказу про облікову політику підприємства для розуміння методології та організації обліку необоротних активів;
- розробка плану аудиту: складання загального плану аудиту, який включає визначення обсягу робіт, термінів виконання та розподілу завдань серед аудиторів;
- визначення аудиторських процедур: вибір методів та процедур аудиту, які будуть використовуватися під час перевірки.

2. Оцінка методики та організації обліку необоротних активів:

- оцінка граничної вартості основних засобів: визначення критеріїв для розмежування основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів. Перевірка дотримання встановлених меж;
- аналіз аналітичного обліку: вивчення системи аналітичного обліку основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, перевірка відповідності вимогам законодавства та внутрішніх нормативних документів;
- методи нарахування амортизації: перевірка методів нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, оцінка їх відповідності встановленій обліковій політиці та законодавчим вимогам;
- термін корисної дії нематеріальних активів: оцінка визначення терміну корисної дії нематеріальних активів, перевірка обґрунтованості та документального підтвердження;

- метод нарахування амортизації нематеріальних активів: аналіз методів нарахування амортизації нематеріальних активів, оцінка їх обґрунтованості та відповідності обліковій політиці підприємства.

3. Проведення аудиторських процедур:

- інвентаризація: перевірка фактичної наявності основних засобів та інших необоротних активів шляхом проведення інвентаризації;

- документальна перевірка: аналіз первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, бухгалтерських звітів і фінансової звітності;

- аналіз аналітичних записів: перевірка правильності ведення аналітичного обліку, зокрема обліку амортизації та зносу необоротних активів.

4. Оцінка результатів аудиту:

- аналіз відповідності облікової політики: оцінка відповідності облікової політики підприємства вимогам законодавства та міжнародним стандартам бухгалтерського обліку;

- виявлення недоліків та порушень: визначення можливих недоліків та порушень у веденні обліку необоротних активів, розробка рекомендацій щодо їх усунення;

- підготовка звіту: складання аудиторського звіту, який включає результати перевірки, виявлені порушення та рекомендації щодо їх виправлення.

5. Заключний етап:

- обговорення результатів: представлення звіту керівництву підприємства, обговорення результатів аудиту та узгодження плану дій щодо усунення виявлених недоліків;

- моніторинг виконання рекомендацій: здійснення контролю за виконанням рекомендацій, наданих у звіті.

Таким чином, план проведення аудиту необоротних активів є комплексним процесом, який включає підготовку, проведення аудиторських

процедур, оцінку результатів та формування рекомендацій для покращення системи обліку необоротних активів підприємства.

Аудит правильності нарахування амортизації та зносу основних засобів необхідно починати із визначення методів нарахування амортизації основних засобів відповідно до Наказу про облікову політику, правильності віднесення основних засобів до груп, виходячи із норм амортизації, перевірити правильність нарахування амортизації, виходячи з терміну введення об'єктів в експлуатацію та терміну корисної дії, при цьому необхідно перевірити наявність основних засобів невиробничого призначення.

Шляхом застосування вибірки аудитор перевіряє розрахунки амортизаційних відрахувань, при виявленні помилок усі розрахунки перевіряються суцільним методом. При перевірці нарахування необхідно звернути увагу на те, яким чином здійснюються розрахунок, чи за кожним інвентарним об'єктом, чи в цілому по групах, а також перевірити методіку розрахунку відповідно до чинної нормативної бази. Особливо необхідно перевірити правильність нарахування амортизації інших необоротних матеріальних активів.

Аудитор обов'язково повинен перевірити своєчасність відображення суми нарахованої амортизації в інвентарних картках.

При виявленні помилки необхідно повідомити управлінський персонал та керівника аудиторської фірми чи керівника групи.

Аудит основних засобів, переданих в оренду. При здійсненні аудиту основних засобів, переданих у оренду, доцільно перевірити договори та їх умови. Треба пам'ятати, що сума щомісячної орендної плати не повинна бути нижчою від місячної суми амортизації з урахування податку на додану вартість. Необхідно також звернути увагу на відображення вартості переданих в оренду основних засобів. Потрібно також перевірити наявність послуг з оренди, їх вартість, а також з'ясувати чи є основні засоби в суборенді.

Також необхідно перевірити відображення у бухгалтерському обліку витрат за об'єктами, переданими в оперативну оренду, а також правильність відображення в обліку доходів від оренди.

Особливу увагу необхідно звернути на вартість капітальних і поточних ремонтів орендованих основних засобів і відображення цих витрат у бухгалтерському обліку.

3.3 Напрями удосконалення внутрішнього аудиту необоротних активів

На основі дослідження контрольних заходів, що застосовуються на підприємстві для забезпечення правильності ведення бухгалтерського обліку, було встановлено, що наразі діє лише внутрішній контроль, який здійснюється головним бухгалтером. Однак, варто зазначити, що цей контроль є неповним і не забезпечує повного охоплення всіх необхідних аспектів обліку та контролю.

Проблеми наявного внутрішнього контролю:

1. Обмежений обсяг контролю: головний бухгалтер виконує функції контролю, але це може призвести до недостатньої уваги до деталей через велике навантаження.
2. Відсутність системного підходу: поточний контроль не завжди охоплює всі важливі аспекти бухгалтерського обліку, зокрема, облік нематеріальних активів.

Рекомендації щодо впровадження внутрішнього аудиту:

Для підвищення якості інформації, яку отримує керівництво, та ефективного використання ресурсів підприємства, рекомендується запровадити внутрішній аудит. Це передбачає:

1. Розширення обсягу контролю: внутрішній аудит буде охоплювати не тільки поточний контроль за здійсненням господарських операцій, а й

більш глибокий аналіз ефективності використання нематеріальних активів.

2. Підвищення якості інформації: аудиторські перевірки дозволять отримати об'єктивну та неупереджену інформацію про стан бухгалтерського обліку та фінансової звітності.
3. Системний підхід до контролю: внутрішній аудит впровадить системний підхід до контролю, що включає перевірку відповідності здійснюваних операцій внутрішнім політикам і зовнішнім вимогам.
4. Зменшення ризиків: виявлення та запобігання можливим порушенням та шахрайствам, що сприятиме зниженню фінансових та операційних ризиків.

Запровадження внутрішнього аудиту на підприємстві дозволить забезпечити більш повний та ефективний контроль за веденням бухгалтерського обліку, підвищить якість управлінської інформації та сприятиме ефективному використанню нематеріальних активів. Це, в свою чергу, сприятиме прийняттю обґрунтованих управлінських рішень і покращенню загального стану підприємства.

Отже, на підприємстві контроль полягає тільки в документальній перевірці засвідчення наявності активів, перевірки відображення операцій з їх надходження, вибуття та відображення руху в облікових реєстрах та оцінка якості інформації у бухгалтерській звітності. Однак така форма контролю не дозволяє виявити особливості стану та ефективність використання нематеріальних активів. Забезпечити такі показники може тільки внутрішній аудит. Для продуктивного проведення внутрішнього аудиту необхідно мати чітку послідовність цього процесу. При аудиті операцій з надходження нематеріальних активів аудитору слід більше уваги приділити документальній перевірці їх оформлення. На кожному етапі внутрішнього аудиту необхідно прискіпливо перевіряти наявність первинних документів, що фіксували господарські операції, правильність їх заповнення, наявність супровідних документів тощо.

Таблиця 3.1

Заходи відстеження рекомендацій за результатами внутрішнього аудиту

Заходи відстеження	Рекомендації
Усне інформування	Передбачає регулярне спілкування із відповідальними за впровадження рекомендацій фахівцями об'єкта аудиту, спостереження, аналіз прогресу діяльності
Документальне відстеження	Передбачає офіційне листування із відповідальними за впровадження рекомендацій фахівцями, направлення їм періодичних нагадувань, запитів, тощо; застосування форм (опитувальників) для одержання підтвердження від об'єкта аудиту вжити заходи. Письмова відповідь забезпечує більш якісні докази вжиття заходів, але все ще потребує незалежної перевірки внутрішніми аудиторами рівня впровадження рекомендацій
Фактичне відстеження	Короткі візити на об'єкт аудиту та прямий зв'язок внутрішніх аудиторів із об'єктом аудиту для збору доказів щодо заходів із впровадження рекомендацій
Послідуючий аудит	Проведення досліджень стану впровадження рекомендацій, наданих за результатами попередньо проведених аудитів

У ході дослідження, проведеного в рамках кваліфікаційної роботи, було встановлено, що допущені порушення у веденні бухгалтерського обліку і складання форм звітності на ТОВ «АРТІКУС», викликані несвідомими діями посадових осіб, є випадковими у фінансовій звітності.

Таблиця 3.2

Пропозиції щодо покращення аудиту нематеріальних активів

Пропозиція 1	Перевірка положень облікової політики щодо нематеріальних активів
Пропозиція 2	Перевірка наявності нематеріальних активів
Пропозиція 3	Перевірка правильності обліку нематеріальних активів

Надання висновку керівництву щодо ефективності використання нематеріальних активів є важливим етапом внутрішнього аудиту. Цей висновок дозволяє керівництву оцінити рівень досягнення запланованих цілей і економічних вигід від використання нематеріальних активів. Однак традиційні методи аудиту можуть бути недостатніми для всебічної оцінки ефективності

використання таких активів, тому потрібно застосовувати інші, більш комплексні підходи.

Висновки до розділу 3

На основі проведеного дослідження щодо використання спеціалізованих аналітичних програмних продуктів для аналізу і аудиту ефективності використання основних засобів можна зробити кілька важливих висновків.

Необхідність подальших розробок:

1. На сьогоднішній день існує нагальна потреба в розробці спеціалізованих програмних продуктів, які включатимуть модулі для аналізу використання основних засобів підприємства. Ці програми мають забезпечити комплексний підхід до аналізу, дозволяючи встановлювати залежність між ступенем використання основних засобів, фінансовими результатами діяльності та рівнем фінансового благополуччя підприємства.

2. Стабільність облікової інформації. Стабільність постійної облікової інформації, яка формується на підприємстві, є важливим фактором для автоматизації процесів аналізу та аудиту. Це дозволяє багаторазово використовувати цю інформацію, що сприяє підвищенню ефективності використання комп'ютерної техніки в аналітичній роботі.

3. Підвищення ефективності. Використання автоматизованих систем аналізу та аудиту дозволяє значно підвищити ефективність аналітичної роботи на підприємстві. Зокрема, це досягається завдяки швидшому обробленню даних, точнішому аналізу та можливості здійснення більш складних розрахунків та прогнозів.

ВИСНОВКИ

1. В системі економічних наук існує нерозривний взаємозв'язок між обліком та аналізом, перший формує інформаційну базу для аналізу, який у свою чергу є його завершальним етапом. Важливе значення економічного аналізу в підготовці інформації для планування і прогнозування результатів діяльності ТОВ «АРТКУС» та оцінювання якості й обґрунтованості планових показників, у перевірці та об'єктивному оцінюванні виконання їх. Велику роль відводять аналізу у справі визначення та використання резервів підвищення ефективності діяльності, зокрема щодо нарахування амортизації необоротних активів, а також формування і використання амортизаційного фонду, в конкурентному ринковому середовищі на підставі використання передового досвіду та науково-технічного прогресу.

2. Згідно з міжнародним досвідом доведено, що мета і напрямки контрольної діяльності в сфері комп'ютерних інформаційних систем та технологій не змінюються, коли йдеться про перевірку середовища електронної обробки даних, проте, прикладна програма (програмний продукт) може поставити виконавця перед необхідністю використання комп'ютера як засобу контролю. Ці різноманітні варіанти застосування комп'ютерної системи відомі як методики контрольного процесу при сприянні комп'ютера.

3. Введення інформаційних технологій та програмних продуктів в облік, аналізі та контролі значно полегшує працю керівної ланки підприємства, підвищує обґрунтованість управлінських рішень, які приймаються, а в кінцевому результаті виграє від цього суб'єкт господарювання, підвищується його рентабельність та конкурентоспроможність в ринковому середовищі. Бухгалтерські програми допомагають при контрольній перевірці та аналізі діяльності підприємства, зокрема щодо нарахування амортизації необоротних активів, а також формування та цільового використання амортизаційного фонду.

Проведені дослідження надали можливість сформулювати такі висновки:

1. Дискусійні питання з обліку амортизації та зносу необоротних активів на підприємстві є досить багатограними. Проведений аналіз наукових джерел дозволив сформулювати зазначені облікові категорії наступним чином:

- знос являє собою частину вартості майна підприємства, яка відображає моральну та фізичну ступінь його зношення;

- амортизація – виступає як процес систематичного розподілу первісної вартості необоротних активів, за вирахуванням ліквідаційної вартості, протягом терміну їх корисного застосування, що поступово переноситься на продукцію (роботи чи послуги), які виробляються підприємством.

2. В даний час розвитку національної економіки необхідна гнучка система амортизаційних відрахувань. Оскільки амортизація є інструментом державного регулювання економіки, існує значна кількість нормативно-правових актів, що регулюють її нарахування, відображення в обліку та використання в діяльності підприємства. Дослідивши нормативні джерела і наукову фахову літературу слід зазначити, що питанням нарахування амортизації необоротних активів приділена суттєва увага з боку дослідників, проте сучасні економічні виклики, обумовлюють необхідність удосконалення нормативних джерел, що регламентують організацію обліку необоротних активів, нарахування амортизації та формуванні і використання амортизаційного фонду суб'єкта господарювання.

3. Кваліфікаційна робота виконувалася на матеріалах ТОВ «АРТІКУС», предметом діяльності якого виступає оптова торгівля товарами господарського призначення.

4. У розглянутих наукових джерелах більша увага приділяється практичним аспектам обліку операцій з нарахування амортизації необоротних активів. Однак, документуванню цих операцій присвячено мало уваги, що є недоліком, тому що опрацювання облікових операцій нереальне без їх правильного документального оформлення.

Документальні носії інформації стосовно окремих об'єктів необоротних активів потребують удосконалення щодо складу, так і до змісту. Відміна деяких типових форм первинних документів з відображення руху основних засобів та нарахування амортизації, зумовлюють формування підприємством внутрішніх документів щодо основних засобів, які потрібно зазначити в Наказі про облікову політику та організацію бухгалтерського обліку. Головному бухгалтеру Товариства необхідно усунути виявлені недоліки в цьому наказі щодо розроблення графіку документообороту та включення журналу 4 до складу облікових регістрів, які формуються на ТОВ «АРТКУС».

5. Дослідження робочого плану рахунків ТОВ «АРТКУС» виявило в ньому невідповідність найменувань синтетичних субрахунків з обліку нарахування амортизації, субрахункам затвердженим в Плані рахунків бухгалтерського обліку. Керівнику облікового підрозділу необхідно виправити виявлені недоліки і заміни визначені в робочому плані рахунків синтетичні субрахунки до рахунку 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» на відповідні аналітичні субрахунки.

6. Інформація щодо руху необоротних активів та нарахування амортизації узагальнюється у звітності підприємства. Величина первісної і залишкової вартості необоротних активів, накопиченої амортизації відтворюється в Балансі (Звіті про фінансовий стан) підприємства. Нарахована амортизація за відповідний звітний період відображається в складі елементів операційних витрат у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід). Примітки до річної фінансової звітності розкривають інформацію щодо нарахованої амортизації за рік, а також величини накопиченої амортизації на початок і кінець року в розрізі класифікаційних груп необоротних активів. Податкова декларація про прибуток підприємства містить інформацію про порядок розрахунку амортизації для визначення об'єкта оподаткування. Застосування форми внутрішньої звітності щодо нарахування амортизації, формування і використання амортизаційного фонду підприємства сприятиме контролю за

напрямами використання амортизаційних відрахувань, що позитивно вплине на стан необоротних активів підприємства.

7. Для забезпечення нормальних умов господарювання та підвищення його ефективності необоротні активи підприємства, повинні бути у відповідному технічному стані, що підлягає оцінці на підставі показників: коефіцієнт зносу та коефіцієнт придатності. Чим меншою є величина коефіцієнта зносу та більшою величина коефіцієнта придатності, тим кращим є технічний об'єктів необоротних активів. Коефіцієнт зносу на кінець звітного періоду зріс у 2021 р. порівняно з 2019 р. на 0,09 та порівняно з 2020 р. на 0,06, а коефіцієнт придатності зменшився на таку ж величину. Отже, зазначене свідчить про негативні зміни щодо технічного стану необоротних активів протягом періоду дослідження, що потребує дієвих управлінських рішень щодо підвищення ефективності використання необоротних активів.

8. Важливість здійснення контролю за амортизацією необоротних активів, пов'язується з тим, що від розрахованої суми амортизації залежить величина прибутку, який є внутрішнім джерелом фінансування підприємства. Організацію внутрішнього контролю амортизації (вартісного зносу) необоротних активів, можна охарактеризувати як набір дій, окреслених керівником (власником) та спрямованих на поліпшення обґрунтованості відображення процесу нарахування зносу необоротних активів в бухгалтерському обліку та усунення зловживань і порушень законодавчих вимог, а також постійне удосконалення системи внутрішнього контролю на підприємстві.

9. Шляхи удосконалення обліку амортизації та зносу необоротних активів полягають у наступному: вибір оптимального облікового забезпечення, розроблення та запровадження удосконалення форм носіїв облікової інформації, формування раціональних схем документообороту, визначення раціональної технології вирішення облікових завдань.

Організація побудови інформаційної підсистеми «Облік необоротних активів», що включаю визначення зносу та нарахування амортизації,

комп'ютеризованої інформаційної системи обліку надає можливість формування облікових звітних документів, як для внутрішнього так і для зовнішнього користування. Зазначене створює нові можливості для контролю і аналізу в комп'ютерному середовищі руху необоротних активів та нарахування їх амортизації для ефективного управління цими об'єктами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азізова К. М. Дослідження методів управління проблемними кредитами банку / К. М. Азізова, Є. О. Полтавська // Вісник Міжнародного слов'янського університету. Сер. : Економічні науки. –2022. – Т. 16, № 1-2. – С. 102-110. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VMSU_econ_2022_16_1-2_17.
2. Аналіз банківської діяльності: підручник / А.М. Герасимович, М.Д.Алексееенко, І.М.Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А.М.Герасимовича. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2022. – 600 с.
3. Банківські операції: підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. / А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін.; За заг. ред. А.М. Мороза. – К.: КНЕУ, 2021. – 608 с.
4. Березовська О.О., Овсюк Н.В. Вплив амортизації необоротних активів на формування амортизаційної політики підприємства. Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення: матер. II міжн. наук.-техн. конф. (21 жовтня 2021 р., м. Київ). К. : НАУ. С. 238-240.
5. Бондарчук Н.В., Ніколайчук Ю.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства. Ефективна економіка. 2022. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5410>
6. Болгар Т.М. Управління проблемними кредитами вітчизняних банків у сучасних умовах господарювання / Т.М. Болгар // Бізнесінформ. – 2023. – №1. – С.248–255.
7. Владичин, У.В. Банківське кредитування : навч. посібн. [Текст] / У.В. Владичин // за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К. : Атіка, 2008. – 648 с.
8. Вовк, В.Я. Кредитування і контроль: Навч. посіб. / В.Я. Вовк, О.В. Хмеленко. – К.: Знання, 2008. – 463 с.
9. Вахнюк О.М. Шляхи вдосконалення обліку та використання амортизації в сучасних ринкових умовах. Збірник тез доповідей на II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції: Облік, аналіз і контроль в умовах сучасних концепцій управління економічним потенціалом і

ринковою вартістю підприємства 23-24 січня 2024 р. Житомир: ПП Рута. 2024. С.26 – 27.

10. Виговська Н.Г. Удосконалення обліку амортизації: стан, проблеми, перспективи. Наукове видання. Житомир: ЖІТІ. 2020. - 340 с.

11. Вовк, В.Я. Ринок споживчого кредитування: проблеми та перспективи розвитку у посткризовий період / В.Я. Вовк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fkd.org.ua/pdf\2023_1\7.pdf.

12. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітична інформація як визначальний чинник забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Луганськ: СХУ ім. В. Даля, 2022. №3 (157). С. 57-65.

13. Голов С.Ф. Дискусійні аспекти амортизації. Бухгалтерський облік і аудит. 2024. № 5 . С. 30 – 37.

14. Горобцов С. Скасування типових форм щодо ОЗ та запасів: новий наказ Держстату. Дебет - Кредит. 2024. URL: <https://news.dtkr.ua/accounting/primary-documents/72828> (дата звернення 04.06.2021).

15. Данилишин Б.М. Що відбувається з українською економікою, банками та держфінансами. Економічна правда. 12.10.2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/10/12/678653/> (дата звернення: 04.06.2024)

16. Делиболтоян А.Э. Направления развития амортизационной политики. Финансы, облік і аудит: зб. наук. пр. КНЕУ, 2023. Вип. 20/1. С.133 – 139.

17. Євтушенко С.М. Амортизація основних засобів у системі бухгалтерського обліку. Автореферат на здобуття наук. ступеня к. е. н., спец. 08.06.04. Київ: Національний аграрний університет КМУ. 2024. - 26 с.

18. Жук Н. Л. Облік основних засобів в ринкових умовах: монографія. Київ : Видавництво ТОВ «Всеукраїнський інститут права і оцінки», 2021.- 286 с.

19. Кафка С.М. Бухгалтерський облік амортизації необоротних активів. Бухгалтерський облік, контроль і аналіз: проблеми теорії та методології: монографія / під заг. ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. Київ. 2023. С. 94 – 122.
20. Косова Т.Д. Амортизація як інвестиційний ресурс підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2023. № 9(27). С. 157 – 166.
21. Косова Т.Д., Овсюк Н.В., Березовська О.О. Обліково-аналітичне забезпечення операцій із необоротними активами в системі формування і контролю амортизаційної політики підприємства. Інфраструктура ринку. 2021. Вип. 60/21. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/60-2021>
22. Кононенко Ю.М. Особливості використання методів нарахування амортизації в процесі відновлення основних засобів. Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» ВТЕІ КНТЕУ. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕУ КНТЕУ, 2023. Вип.22. С. 243 -249.
23. Костяник Н.В. Розвиток форм обліку з використанням інформаційних комп'ютерних технологій. Актуальні проблеми економіки. 2023. №8 (98). С. 259 – 265.
24. Кутер М.И. Амортизация в учетных книгах средневековья. Фінанси, облік і аудит: зб. наук. пр. КНЕУ. Вип. 20/1. 2023. С. 266 – 278.
25. Лазаренко Д.О. Оптимізація амортизаційної політики та її роль в процесі відновлення основних засобів харчових підприємств. Сучасні проблеми регіонального розвитку: Збірник статей. Т.2. Пловдив, Болгарія: Академічне видання аграрного університету. 2024. С. 106 – 110.
26. Марчук У.О. Роль функцій обліку та контролю в управлінні діяльністю підприємств. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. Вип. 6. 2024. С. 171 – 174.
27. Марчук У.О. Внутрішньогосподарський контроль в системі управління сільськогосподарськими підприємствами: дис. канд. екон. наук.: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». К. 2023. - 284 с.
28. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник. К.: Центр навчальної літератури. 2023. – 346 с.

29. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів від 28.03.2013 № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v0433201-13> (дата звернення 20.10.2021).

30. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів від 11.04.2013 № 476. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0476201-13#Text> (дата звернення 30.09.2021)

31. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 "Основні засоби" від 29.03.2021. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/IAS%2016_ukr_2020.pdf

32. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи» від 29.03.2021. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/IAS%2038_ukr%202020.pdf

33. Моссаковський В.Б. Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні: монографія. К.: Інтерпрес ЛТД, 2019 - 326 с.

34. Муравський В.В. Еволюція форм бухгалтерського обліку з погляду забезпечення ефективних комунікацій. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. Збірник наукових праць. К.: ПП «Рута», 2023. С. 266 – 270.

35. Николайчук Я.М. Теорія джерел інформації: монографія. Тернопіль: ТзОВ «Тернограф», 2019. - 536 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс ТОВ «АРТКУС»

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

АКТИВ	Код рідаса	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	146	96
первісна вартість	1001	252	252
накопичена амортизація	1002	106	156
Незавершені капітальні інвестиції	1005	129	111
Основні засоби	1010	40 249	103 422
первісна вартість	1011	71 996	147 380
знос	1012	31 747	43 958
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-7	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	40 517	103 629
II. Оборотні активи			
Залиси	1100	48 620	42 553
Виробничі залиси	1101	42 224	37 552
Незавершене виробництво	1102	501	325
Готова продукція	1103	5 664	4 676
Товари	1104	231	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрашування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцією, товари, роботи, послуги	1125	20 151	16 299
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	46	2
у тому числі з податку на прибуток	1136	46	2
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	853	834
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	18 841	2 263
Готівка	1166	-	1
Рахунки в банках	1167	18 841	2 262
Витрати майбутніх періодів	1170	2	8
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

ВІДГУК
на кваліфікаційну роботу бакалавра
студентки групи 071-20-1 спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Бодні Софії Ігорівни
на тему «Облік і аудит необоротних активів (на прикладі діяльності
ТОВ «АРТІКУС»)»

Мета бакалаврської роботи – розробка на базі вивчення законодавчої, нормативної і спеціальної літератури, з застосуванням практичних матеріалів підприємства рекомендацій щодо вдосконалення діючого порядку обліку і аудиту необоротних активів на ТОВ «АРТІКУС».

Умови воєнного стану можуть спричинити фінансову нестабільність, зміни в валютному курсі, обмеження на рух капіталу та інші економічні труднощі, що може вплинути на операції з необоротними активами підприємства. Введення нових правил і обмежень впливає на процеси розрахунків, вимагаючи від підприємств відповідних змін у своїх системах обліку та аудиту. Сприятливе середовище для шахраїв та фінансових маніпуляцій стає результатом підвищеного ризику підробки документів, зловживання фінансовими ресурсами. Отже, аналіз операцій з активами у цих умовах допомагає виявити потенційні ризики та внести необхідні корективи у стратегію. Точний облік та аудит необоротних активів допомагають зберегти довіру клієнтів та замовників, показуючи їм, що їхні інтереси захищені і операції ведуться чесно та правильно.

Таким чином, в умовах воєнного стану облік і аудит необоротних активів стають особливо важливими для забезпечення фінансової стабільності та довіри в бізнес-середовищі. Тому тема представленої кваліфікаційної роботи є актуальною, а висвітлення і систематизація питань у напрямку вдосконалення організації діючого порядку обліку та аудиту необоротних активів складають і теоретичний, і практичний інтерес.

Тема кваліфікаційної роботи цілком відповідає її змісту та тексту і розкрита в повному обсязі. У кваліфікаційній роботі охарактеризовано та проаналізовано господарську діяльність ТОВ «АРТІКУС»; визначено характер

діяльності даного підприємства та проаналізовано тенденції ІТ-галузі в Україні і світі; розкрито значення необоротних активів; досліджено нормативно-правове регулювання та порядок обліку необоротних активів; охарактеризовано систему обліку та аудиту ТОВ «АРТІКУС»; визначено мету, завдання, об'єкт та інформаційні джерела аудиту необоротних активів; окреслено напрями вдосконалення обліку і аудиту необоротних активів базового підприємства.

Вдосконалення і рекомендації забезпечують практичну значущість роботи. Застосування розроблених пропозицій щодо організації діючого порядку обліку та аудиту необоротних активів підприємства можуть бути використані в практичній діяльності ТОВ «АРТІКУС».

В цілому робота відповідає загальним вимогам до змісту та оформлення кваліфікаційних робіт бакалаврів. Достатньо ілюстрована таблицями і схемами.

Кваліфікаційна робота виконана на достатньому рівні, може бути допущена до захисту та заслуговує оцінки “_____”.

_____
_____
_____
Науковий керівник:

К.е.н., доцент
(вчене звання, науковий ступінь)

Шишкова Наталія Леонідівна
(прізвище, ім'я, по-батькові)

_____
(дата)

_____
(підпис)